

e-manet

“Birçok tanık önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere EMANET ET.” 2Ti. 2:2

Sayı 8 ♦ Ocak – Mart 2006 ♦ üç aylık ücretsiz e-posta dergisi

içindekiler:

DÜŞÜNCE

Li-Derkenar: “Hayırseverlikten Vaz mı geçsek?” (Chuck Faroe).....	2
Duygusal Zekâ Hakkında Giriş (David K. Clark).....	3
Postmodernizm'den Filizlenen Ayrıştırmanın On Buyruğu (Harry Blamires)	5

KİTAP

Ölüm Cezası Üzerine (İhsan Özbek)	6
Bir Türk Teolojisine Doğru: Bir Türk Teolojisinin İçeriği ve Alabileceği Formlar (3. Kısım) (Ziya Meral).....	10

TARİH

Alopen: Çin'e Giden İlk Misyoner (Samuel Hugh Moffet)	15
Elçilerin İman Açıklaması (Hazırlayan: İlhan Keskinöz).....	16

HİZMET

İnsandan Korkma ve Danışmanlık (Ed Welch)	16
Etkili Danışmanlığın Teolojik Ana Çizgileri (Jeffery Boyd)	17

KAYNAK

İnsanlar Büyük, Tanrı Küçükken hakkında bir inceleme (Greg Albert)	18
--	----

50 milyar galaksiyi yaratan yüce Rabbin kurtuluşumuz için bebek olarak doğmaya razı oluşunu çeşitli faaliyetlerle kutladık ve O'na olan hayranlığımız daha da arttı! Şimdi, O'nun lütfuyla yeni bir yılın sorumluluklarını yavaş yavaş üstlenmeye başlıyoruz. Bu bağlamda bize düşen sorumluluklardan biri, 7. sayıda yaptığımız bir hatayı düzeltmektir. *Protestanlık'ın Başlangıcı* başlıklı yazı Ali Şimşek değil, Alev Balcı tarafından çevrilmiştir. Çevirmenlik yapan Ali Şimşek ve Alev Balcı'ya, bütün derginin Türkçe kontrolünü yapan Neslihan Orancı'ya teşekkür ederiz. Bize düşen bir başka 'görev' de, Dr. David K. Clark'ın *e-manet* için özel olarak bir makale yazdığını bildirmektir. Hem ilahiyat ve felsefe profesörü hem de pastör olarak hizmet eden Dr. Clark'ın *To Know and Love God* (Tanrı'yı Tanımak ve Sevmek) adlı ilahiyat yöntembilim kitabı 2004 yılında Altın Madalya Kitap Ödülü'ne aday olarak seçildi. “Duygusal zekâ” konusunu işleyen yazısıyla katkıda bulunduğu için ona içtenlikle ve sevinçle teşekkür ederiz. Yazılarıyla sayfalarımızı zenginleştiren İhsan Özbek, İlhan Keskinöz ve Ziya Meral'a da müteşekkirimiz. Dergimiz, siz değerli okuyucularımıza emanet!

e-manet Türkiye'de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir. *e-manet*, 2. Timoteos 2:2'deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi var: **olgunlaşma ve hizmet.**

Dergide benimsenen iki temel değer de var: **üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.**

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgide hoş görmekle birlikte Kutsal Yazılar'a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. *e-manet*'in yararlı olması için tepkileriniz, istekleriniz ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları e-manet@mail.com adresiyle iletebilirsiniz.

Hayirseverlikten Vaz mı geçsek?

Gazetelerde ve internette yayımlanan birçok makaleye bakılırsa, Hıristiyanlar'ın giriştikleri hayirseverlikler samimi yetsizdir, yıkıcı ve bölücü amaçlar güden misyonerlerin sinsi bir taktiğidir. Söz konusu makalelerin yazarlarına göre, hem Türkiye'deki hem de dünyanın diğer ülkelerindeki depremzedelerin imdadına koşan, hasta, muhtaç veya kimsesiz insanlara yardım eden ve bunlar gibi çeşitli 'hayirsever' girişimlerde bulunan Hıristiyanlar takdir değil, kinamayla karşılanmalıdır.

Acaba, suçlanmamak için bunları yapmaktan vaz mı geçsek?

Yaptığımız iyilikler, 'siyasi Hıristiyanlık'ın birer hileli oyunu olarak yorumlanıyor ve bu yüzden insanlara kötü bir izlenim bırakıyorsa, böyle eleştirilere mahal vermemek için belki de bunları yapmaktan vazgeçmeliyiz. Böylece, iyilikler *yapmayarak* Rabbimiz İsa Mesih'e iyi bir tanıklık etmiş oluruz!

Ayrıca lütufla kurtulduğumuza göre, sevap kazanmak için iyilik yapmamıza da gerek yok; iyilikler yapmamızın Mesih'in çarmıhta sağladığı aklanmaya bir katkısı olmaz ve yapmamamız tamamıyla tanrısal olan bu aklanmayı eksiltmez. Nitekim Pavlus, "*İman yoluyla, lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Tanrı'nın armağanıdır. Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir*" demiyor mu?(Ef.2:8-9).

Özet olarak, iyi işler yapmaktan vazgeçersek medyada utandırılmaktan kurtuluruz ve üstelik ruhsal bir kaybımız olmaz. Hatta kardeşlerimize durum değışinceye kadar iyilik girişimlerimizin askıya alınacağını bildirmeliyiz. Böyle söylemekle yanılıyor muyum?

Evet, yanılıyorum! Hıristiyanlar hayirseverlikten vazgeçmeli demekle yüzde yüz yanılıyorum! Hıristiyan olarak birçok şeyden vazgeçmeliyiz: Cinsel ahlaksızlık, kibir, kin, kıskançlık, affetmezlik, dedikodu, para sevgisi vs. Ama iyilik yapmaktan asla vazgeçemeyiz.

Hıristiyanlar'ın neden hayirseverlikten vazgeçemeyeceklerini anlamak için, yukarıda aktarılan İncil ayetlerinin devamını okumak yeterlidir: "*Çünkü biz Tanrı'nın yapıtıyız, O'nun önceden hazırladığı iyi işleri yapmak üzere Mesih İsa'da yaratıldık*" (Ef.2:10). En Büyük Usta'nın yapıtıyız ve O'nun yüce tasarımına göre, "iyi işler yapmak üzere... yaratıldık." Basit bir örnek düşünün: Farz edelim ki son derece yetenekli bir usta bir kitaplık tasarladı ve bunu yaptı. "Ustanın çok şahane bir kitaplık yaptı ama ona hiç kitap konmayacak" desek saçma olmaz mı? İyi işler yapmayan Hıristiyan, içine kitap konmayan kitaplık gibi, yaratılış amacından sapmış olur.

Yazının başlarında hayirseverlikten vazgeçme önerisini okuduğunuzda bunu yadırgadımız değil mi? İyilikler yapsak da olur, yapmasak da olur diyebilen kayıtsızlığı İsa'nın halkına yakıştıramadınız. Çünkü neden? İsa, lakayt bir halk edinmek için kendini feda etmedi: "*Mesih bizi her suçtan kurtarmak, arıtıp kendisine ait, iyilik etmekte gayretli bir halk yapmak üzere kendini bizim için feda etti*" (Tit.2:14).

İncil'in tanıklığına göre Rabbimiz İsa, her yanı dolaşarak iyilikler yapıyordu (Elç.10:38). Buna rağmen, İsa sık sık iftiraya uğradı: Zinadan doğduğunu söylediler (Yu.8:41). Şeytan'ın gücüyle cinleri kovduğunu ısrar ettiler (Luk.11:15). İsa'ya obur, ayyaş ve aldatıcı lakaplarını bile yakıştırdılar (bkz. Luk.7:34; Mat.27:63)! O'na duydukları kin yüzünden İsa'nın düşmanları ne O'nun gerçek kimliğini ne de misyonunun gerçek niteliğini kavrayabildiler.

Böylece İsa, halk arasında tartışma konusu olmuştu: "*Bazıları, 'İyi adamdır', bazıları da, 'Hayır, tam tersine, halkı saptırıyor' diyorlardı*" (Yu.7:12). Emin olabiliriz ki, biz de bu günlerde halk arasında benzer bir şekilde tartışılıyor.

Peki, ne yapmalıyız? Sevgi adına, samimi yetle, iyilik yapmalıyız. Nitekim İncil bize şöyle buyurur: "*İnanmayanlar arasında olumlu bir yaşam sürün. Öyle ki, kötülük yapanlarımışınız gibi size iftira etseler de, iyi işlerinizi görerek Tanrı'ya, kendilerine yaklaştığı gün yüceltsinler*" (1Pe.2:12)

İsa'nın halkı için, ne olursa olsun, hayirseverlikten vazgeçmek yok! ♦

(Chuck Faroe)

Duygusal Zekâ Hakkında Giriş

David K. Clark

Hepimiz zekâ kavramından haberdarız. Zeki bir kişi gerçeği öğrenme kabiliyetine, gerçekliğin nasıl olduğunu kavrama kapasitesine sahiptir. Zekânın türlü türlü çeşitleri vardır. Bunların en önemlilerinden biri duygusal zekâdır.

Duygusal zekâ sayesinde birey (1) hem kendi hem de öteki kişinin duyguları hakkındaki gerçeği *kavrama* kabiliyetine ve (2) hem kendi hem de öteki kişinin duygularına *uygun karşılık verme* kapasitesine sahip olur. Duygusal açıdan sağlıklı olan biri, bulunduğu durumun duygusal boyutunu hem kavramakta hem de yönetmekte etkili olur.

Gerçek bir olay

Bir lokantada tabakçı olarak çalışan bir genç, müşterilerden birinin siparişinin bir türlü alınmadığını fark eder. Tabakçı genç müşterinin sinirlendiğini sezer. Görevi olmadığı halde, genç müşterinin yanına giderek ne almak istediğini sorar. Müşteri diyet kola ister ama lokantada diyet kola olmadığı için müşteri hamburgerinin yanına bir bardak su ile yetinmek zorunda kalır.

Birkaç dakika sonra tabakçı, müşteriye istediği hamburger ve suyu getirir. Ama bundan kısa süre sonra tabakçı, müşterinin masasına buz gibi bir diyet kola da getirir. Şaşkın olduğu kadar minnettar kalan müşteri tabakçıya bunu nasıl becerdiğini sorar.

Tabakçı, “Biz diyet kola satmayız. Bu yüzden cebimden biraz para aldım, müdürümüze verdim ve yan dükkândan bir diyet kola almasını rica ettim” der. Kulaklarına inanamayan müşteri bundan çok etkilenir ve tabii ki çok da memnun olur.

Üç ay sonra aynı müşteri lokantaya tekrar gelir. Müşteri geçen sefer tanıştığı tabakçının hizmet ettiği bir masaya oturmak istediğini söyler. “O genç artık masalara bakmıyor” cevabını alınca müşteri lokantanın bu kadar değerli bir elemanı kaybetmesine üzüldüğünü belirtir.

Müşteriyle ilgilenen lokantacıysa, “Onu kaybetmedik, yönetim kadrosuna terfi ettik!” diye açıklar.

Bu olay duygusal zekânın gücünü sergilemektedir. Tabakçı müşterinin sinirlendiğini sezdiğinde “Kim suçlu? Neden sorun çıktı?” diye sormadı. Aksine, “Durumu düzeltmek için ne yapabilirim?” diye düşündü. Bu süreç içinde durumun duygusal boyutlarını algıladı, kişisel olarak sorumluluk üstlendi ve soruna çözümler üretmeye baktı: Müdüründen müşteriye buz gibi bir diyet kola almasını rica etti. Böyle davranan tabakçı çarpıcı bir duygusal olgunluk sergiledi. Lokanta sahibinin tabakçıyı yönetim kadrosuna almasına pek de şaşırılmamalı.

Duygusal Zekânın Anlamı

Duygusal zekâ, bir durumun duygusal boyutlarını doğru algılayarak uygun davranma kapasitesidir. Bu tür duygusal algılayışa sahip kişi başkalarının duygularını sezer, kendi duygularının farkında olur, kendi duygusal tepkilerini dizginlemeyi bilir ve diğer kişilerin duygularının nasıl yönetilmesi gerektiğini anlar.

Bedenlerimizin büyüyerek olgunlaşması gibi, duygularımız da gelişir. Küçük bir çocuk, fiziksel olarak ağır bir yük kaldıramayacak kadar zayıf olur; aynı şekilde duyguları da zayıftır. Düşen küçük bir çocuk hemen ağlamaya başlar. Büyüdükçe çocuğun duyguları daha dayanıklı olmaya başlar ama henüz olgun sayılmaz. Bir ortaokul öğrencisi düştüğünde ağlamayabilir ama bir dersinden iyi not alamayınca ümitsizliğe kapılarak ders çalışmaktan vazgeçebilir.

Fiziksel olarak büyüdükçe daha güçlü olmaya başlarız. Örneğin, daha ağır yükler kaldırabiliriz; aynı şekilde duygusal olarak daha güçlü olabiliriz. Sözgelimi, duygusal yönde güçlü biri hayalkırıklığına uğradığı halde kolay kolay yaptığı işten vazgeçmez. Böyle biri, kendisi sinirlenmeden kızgın bir insanı yatıştırabilir. Böyle biri, başkasının morali bozulduğu zaman hem bunu sezebilir hem de o kişiyi yüreklendirmek ve onunla birlikte dua etmek için vakit ayırır. Duygusal yönde güçlü olan kişi diğerlerinin kendisini neden eleştirdiklerini anlayabilir. Samimi ve yapıcı eleştirilerden yararlanmayı, insafsız eleştirileri önemsemeyi bilir.

Duygusal Zekâ ve Ruhsal Olgunluk

New York'ta pastör olarak hizmet eden Pete Scazzerro, "Duygusal olgunluktan yoksun Hıristiyan'ın ruhsal olgunluğa sahip olması imkânsızdır" der (Peter Scazzerro, *Emotionally Healthy Church*, 50). Ruhsal olgunluk ile duygusal olgunluk aynı şey değildir. Ruhsal olgunluk, İsa Mesih aracılığıyla Tanrı'yla yakın bir ilişki sürdürmek anlamına gelir. Duygusal olgunluksa, gelişmiş duygulara sahip olmak demektir. Duygusal olgunluğa sahip kişi kendi duygularının bilincinde olur ama onlara tutsak değildir. Böyle biri farklı görüşlerle, ilişki problemleriyle ve hizmetteki aksaklıklarla baş edebilmektedir. Ruhsal olgunlukla duygusal olgunluğun aynı şey olmadığı açıktır.

Bununla birlikte, ruhsal olgunluk duygusal olgunluğa *bağlıdır*. Ruhsal gelişim duygusal gelişime dayalı olduğu için, duygusal yönde olgunlaşmazsak, ruhsal olgunlaşma süreci de aksar. Çiftçi için yağmurun tarlalara yağmasıyla bol hasatın elde edilmesi aynı şeyler değildir. Ama çiftçinin bol hasat elde etmesi tarlalara yağmurun yağmasına *bağlıdır*. Tarlalara yağmur yağmadıkça çiftçi bol ürüne kavuşamaz. Aynı şekilde, ruhsal olgunlukla duygusal olgunluk aynı şey olmadığı halde ruhsal büyüme duygusal sağlığa bağlıdır. Duygusal zekâ olmadıkça ruhsal büyüme süreci aksar.

Ruhsal olarak büyümek, kişinin daha çok İsa Mesih'in benzerliğine dönüşmesi anlamına gelir. Bu bağlamda kişinin olgunluk derecesi, ne kadar çok dini aktiviteye katıldığından değil, ne kadar çok sevgi sergilediğinden anlaşılır. Birçok dini aktivitelere katılan bazı kişiler çok "ruhani" sayılır ama aslında bunlar iyi dindar olmakla övünen gururlu kişilerdir. Bu durumda kişinin dini aktiviteleri onu daha sevgi dolu kılmamıştır; tersine, çok sayıda dini aktiviteye katılmakla övünerek Tanrı yoluna yakışmayan bir gurura kapılmıştır. Gerçek olgunluk sayımlarla değil, kalplerimiz ve davranışlarımızda gerçekleşen iyi sonuçlarla ilgilidir. Kutsal Kitap'ı günde saatlerce okuyan ama diğerlerine tepeden bakan kişi, Kutsal Kitap'ı günde daha az okuyan ama diğer insanları hakikaten oldukları gibi, kendisiyle eşit gören kişiden daha az olgundur. Ruhsal olgunlaşmanın hedefi, günlük yaşantılarında diğerlerine sevgi gösteren ve saygı duyan, insanlara ve Tanrı'ya hizmet eden kişiler olmaktır.

Duygusal Zekâ ve Ruhsal Önderlik

Duygusal zekâ ruhsal önderlikte önemli bir rol oynar. Önderliğin özü etkidir. Tanrı yoluna yaraşır bir önder, insanları Tanrı'ya daha çok yaklaştırmak için onları alçakgönüllülükle yapıcı ve Rab'be yaraşır bir şekilde etkiler. Duygusal zekâdan yoksun bir önder, etki gücünü kendi zayıflıkları ve yetersizlik duygularını örtmek için kullanır. Bu yüzden, önder yüksek düzeyde duygusal zekâyâ sahip olmadıkça önderlik görevi ciddi tehlikeler barındırır.

Önderlik görevinde yoğun duygularla sık sık karşılaşılır. Böyle durumlarda olgunlaşmamışlık belli olur. Sakin sıkıntısız ortamlarda bir kişide duygusal olgunluğun bulunup bulunmadığını ayırt etmek kolay değildir. Biri sağlıklı öbürüyse sağlıksız iki kişi aynı kanepede yan yana otururken hangisinin sağlıklı olduğunu hemen fark etmek her zaman kolay değildir. Fakat aynı iki kişiyi bir dağa tırmanırken görsek, hangisinin sağlıklı olduğu hemen anlaşılır. Aynı şekilde, birinin duygusal olarak sağlıklı olmaması, baskıdan geçerken anlaşılır. Olgunlaşmamışlık, insanlar sınırlı kaynakları nasıl paylaşacakları konusunda uzlaşmak zorunda kalınca baş gösterir; bir hedefe ulaşmak için işbirliği yapmak zorunda kalınca ortaya çıkar; çoğunluğun iyiliğine kişisel amaçlarını feda etmek zorunda kalınca anlaşılır.

Önderlik baskı dolu bir görevdir. Önderin duygusal yapısı zayıfsa, zayıflıklarını telafi etmek veya hasıraltı etmek için armağanlarını, yeteneklerini ve statüsünü kullanır. Kendi başarısızlıklarını gizler, işler iyi gitmediğinde diğerlerini suçlar ve zayıflıklarını geçiştirmek için bahaneler üretir. Bu tür önderlik diğerlerinin de aynı şekilde davranmalarına sebep olur. Önder üyeyi suçlamaya kalkarsa, üye de aynı yöntemi uygulayarak önderi karşılık olarak suçlar. Bu yoldan gidildikçe ilişkiler bozulur ve Tanrı'nın Egemenliği'ne zarar verilir.

Oysa duygusal olarak olgun bir önder başarısızlığa uğradığında duyduğu hayalkırıklığıyla baş etmeyi bilir. İşler kötü giderse ve bunun sebebi öndere ait olursa, problem için sorumluluk üstlenebilir. Kendi yetersizlik duyguları yüzünden diğerlerini haksızca saldırmaz. Aksine, iç hayatında Mesih'te duyduğu güven sayesinde, başarısızlıkla ilgili olarak gerçeği söyleyip gelecekte daha iyi yapacağına söz verebilir. Bu tür önderlik herkesin büyümesine imkân sağlar. Önder gerçek durumu dürüstlikle itiraf edebilirse, izleyiciler aynısını yapmaya teşvik alır.

Ruhsal girişimler dâhil olmak üzere, bütün girişimlerde duygusal zekâ ile başarı arasında yüksek oranlı bir ilişki tespit edilmiştir. Fakat duygusal olgunlaşmamışlık, Tanrı'nın çağrısını yerine getirme dâhil, başkalarına önderlik yapmaya yönelik herhangi girişimi baltalar.

Duygusal Zekâ Nasıl Kazanılır?

Sorun şu ki, yaşlanma süreci otomatik olarak fiziksel gücümüzün artacağını garantiemediği gibi, geçen yıllar da duygusal zekâmızın gelişeceğine garanti vermez. Bu yüzden, gerektiği kadar olgun olmayan kişi bu gerçeği dürüstçe kabullenmekle olgunlaşma sürecine başlamalıdır. Eleştirilen kişinin alınganlaşması, basit sorunlarla karşılaşınca hemen sinirlenmesi, saldırganlaşması ve sık sık suçlayıcı tavırlar takınması, duygusal zekâ eksikliğinin belirtileridir. Birey baskı altındayken nasıl tepki göstermeye eğilimli olduğunu itiraf etmekle olgunluğa giden ilk adım atmış olur.

Olgunluğa doğru bir adım daha atmak için, olgunlaşmamışlığımızın farkında olduğumuz halde Tanrı'nın bize yönelik sevecen ilgisine güvenmeliyiz. Mezmurlar'da bu konuda son derece güzel sözler bulunmaktadır: "Ya RAB, sınavı tanıdın beni...Kaldıramam böylesi bir bilgiyi, Başa çıkamam, erişemem" (Mez.139:1,6). Kalbinin derinliklerinde bu harika gerçeği kavramış olan biri, şu gerçeğin de farkına varır: Kişisel yeterlilik düzeyi, Tanrı'nın sevgisini arttıramaz da eksiltemez de! Bu gerçeğe güvenerek böyle biri sinirliliğini bırakabileceğini, kendi başarısızlıklarını itiraf edebileceğini, başkalarının hatalarına kızmadan veya içine kapanmadan karşılık verebileceğini öğrenir. Duygusal olarak daha dengeli olmaya başlar, çünkü Tanrı onu kayırır. Böyle davranışlar olgunluğun belirtileridir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz tabakçının davranışı hayranlık uyandırıyor. Tabakçı başkasının üzüntüsünü hissedebildi ve onun duygularını göz önünde tutarak şaşılacak bir şey yaptı. Böyle davranmak kolay değildir. Ne yazık ki insanlar çoğu zaman yalnızca kendi duygularını göz önünde bulundurarak hareket eder. Önderler için olgunluk, her an patlak verebilecek duyguların üstünden gelerek daha bilinçli ve özdenetimli davranabilmek demektir. Çoğu insan için bu, hayat boyunca süren zorlu bir süreç olur. Ama elde edeceğimiz sonuç bu zorlu sürece değer, çünkü ruhsal büyüme ve etkili ruhsal önderlik, duygusal olgunluğa bağlıdır. ♦ (çev. Chuck Faroe)

Postmodernizm'den Filizlenen Ayırıştırmanın On Buyruğu

1. Nesnel değerler nerede olursa olsun öznelleşsin.
2. Mutlaklar nerede olursa olsun görelileşsin.
3. Aşkınılık imaları nerede olursa olsun çıkarıp atılsın.
4. Yapılar (ahlâki veya toplumsal) nerede olursa olsun parçalansın.
5. Temeller nerede olursa olsun dengesizleşip sallansın.
6. Gelenekler nerede olursa olsun kötülensin.
7. Başkalıklar nerede olursa olsun azar azar eksiltilsin.
8. Sınırlar nerede olursa olsun kaldırılınsın.
9. Karşıtlıklar nerede olursa olsun karışsın.
10. Çelişiklikler nerede olursa olsun birleşsin.

– Harry Blamires

The Post-Christian Mind: Exposing its Destructive Agenda
(Ann Arbor, MI: Vine Books - Servant Publications; 1999), s. 205-206.

(çev. Steve Mittwede)

Ölüm Cezası Üzerine

İhsan Özbek

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş süreci ülkemizdeki birçok şeyi değiştirdi. Bunlar arasında en tartışmalı noktalardan biri ölüm cezasıydı. Terör sıkıntısı yaşayan bir ülke olarak aramızdan bazıları teröristleri caydırıcı bir ceza olduğu varsayılan ölüm cezasını korumak istiyordu, bazıları ise yirmi yıla yakın bir süredir uygulanmıyor olsa da ölüm cezasının çağdışı olduğunu söylüyor ve adaletsizliğe yol açma olasılığının yüksek olduğunu anlatıyordu. Sonuçta Avrupa Birliği ölçütleri baskın geldi ve ülkemizde idam cezası kalktı.

Hıristiyanlar açısından idam cezası konusu nasıl değerlendirilmeli sorusu ise çok tartışmalı bir konu. Hıristiyanlar genellikle bu konuya ülkelerinin siyasal penceresinden yaklaşmakta. Kutsal Kitap ölçütlerine göre idam cezası günümüzde nasıl değerlendirilmeli? Okumakta olduğunuz metinde bu konuya açıklık getirmeye çalışacağız.

Eski Antlaşma'da idam cezası

Kutsal Kitap'ta özellikle idam cezasından söz eden parça Eski Antlaşma'dır. İsrail halkının günlük yaşamını düzenleyen yasalar Tanrı tarafından halka bildirilirken bazı suçlara karşılık idam cezası öngörülmekteydi. Bu suçlar şöyle sıralanabilir:

Cinayet (Çık.21:12-14; Lev.24:17,21; Say.35:16-21,30-33)

Ana babayı dövmek, onlara lanet etmek (Çık.21:15,17; Lev.20:9)

Adam kaçıрма (Çık.21:16; Yas.24:7)

Israrlı tedbirsizlik nedeniyle başkasının ölümüne neden olmak (Çık.21:29)

Büyücülük (Çık.22:18; Lev.20:27)

Hayvanlarla cinsel ilişki kurmak (Çık.22:19; Lev.20:15-16)

Putperestlik (Çık.22:20; Lev.20:2)

Şabat Günü'nün kutsallığını bozmak (Çık.35:2)

Eşcinsellik (Lev.18:22; 20:13)

Zina (Lev.20:10; Yas.22:21-24)

İnsan kurban etmek (Lev.20:2-5)

Yakın akraba ile cinsel ilişkide bulunmak (Lev.20:11-12,14)

Kâhinin kızının fahişelik etmesi (Lev.21:9)

Tanrı'ya küfretmek, lanet etmek (Lev.24:11-16,23)

Yetkisi olmadan En Kutsal Yer'e yaklaşmak (Say.3:10; 18:7)

Sahte peygamberlik (Yas.13:1-18; 18:20)

Ana babasının, kâhinin ve yetkililerin sözünü dinlememekte ısrar etmek (Yas.17:12; 21:18-21)

Ölümü gerektiren bir suçla ilgili yalancı tanıklık (Yas.19:16-21)

Nişanlı bir bakireye tecavüz etmek (Yas.22:25)

Listeden anlaşılacağı üzere oldukça çok sayıda suça ölüm cezası verilmekteydi. Ölüm cezasının yasadaki yer almasının temel nedeni İsrail'in Tanrı ile ilişkisinde yatıyordu.

İsrail, Tanrı'nın bütün uluslar karşısında Tanrı'ya tanıklık eden ve O'nu temsil eden öz halkı olarak özel bir konuma sahipti (Çık.19:5; Yas.7:6). Tanrı'yı tanımayan uluslar İsrail'in gündelik yaşamına bakıp da bu ulusun zenginliklerinin, kutsanmalarının, sağlığının ve verimliliğinin diğer bütün uluslardan daha ayrıcalıklı bir düzeyde

olduğunu fark ettiğinde bunun kaynağının İsrail'in Tanrısı olduğunu anlayacaklar, bunun sonucunda Tanrı'ya yöneleceklerdi. İsrail'in bu özel konuma sahip olmasının gerektirdiği zorunlulukların başında Tanrı'nın buyruklarına tümüne uymaları bulunuyordu (Yas.26:18). İsrail Tanrı'nın verdiği buyruklara uyduğu ölçüde diğer uluslardan farklı bir refah toplumu olabilecekti. Dolayısıyla İsrail toplumu, Tanrı'nın buyruklarıyla oluşan Kutsal Yasa ile yönetilmekteydi. Tanrı, İsrail ile yaptığı antlaşmanın başında onlardan beklentisini açıkça ifade etmişti: "Siz benim için kâhinler krallığı, kutsal ulus olacaksınız" (Çık.19:6); daha sonra da demişti ki, "İsrail topluluğuna de ki, 'Kutsal olun, çünkü ben Tanrınız RAB kutsalım'" (Lev.19:2). Kutsal ulus olmak, Yahve için ayrılmış ve O'nun ilkelerine göre yaşayan bir ulus olmak demektir. İsrail'in, başka ilahlara tapan uluslardan ayrıldığı en temel nokta, Yahve tarafından yönetilen ve O'nun toplumu olmasıydı. Toplum yaşamında kutsallık zorunluydu.

Kutsallığı bozan her eylem Tanrı'nın İsrail'deki egemenliğine yönelik bir başkaldırı, O'nun buyruklarına karşı itaatsizlik demek oluyordu. Bu günahın yarattığı dinsel kirlilik de yalnızca günahı işleyen kişiyi değil, bütün toplumu etkiliyordu. Günahla kirlenen İsrail'in diğer uluslardan bir farkı kalmamış olurdu (Lev.18:24). Tanrı İsrail'i aynı biçimde kirlenmemesi, kutsal olması için uyarmıştır; yoksa diğer uluslarla aynı yıkımı paylaşacaktır (Lev.18:27-28). Akan'ın günahının bütün İsrail'i etkilemiş olması bunun bir örneğidir (Yşu.7:1-26). İsrail'in işlenen günahın kirlenmemesi için yapması gereken şey dinsel kirliliği getiren kötülüğün ortadan kaldırılmasıydı (Yas.13:5; 17:7).

İdam cezasının Eski Antlaşma zamanında uygulanması

Ölüm cezasını gerektiren durumlarda günahı işleyen kişi, kent (ya da konaklanan alan) dışına çıkartılarak öldürülürdü (Yas.17:4-5). Günahı işleyen öldürüldüğünde, yani kirlilik kaynağı ortadan kaldırıldığında İsrail günahla arasındaki bağı reddetmiş ve Tanrı'ya dönmüş oluyordu. İdam cezası İsrail'i diğer ulusların kirli uygulamalarından arıtıyor ve Tanrı'nın kutsamalarını alabilecek, O'nun diğer halklar karşısında tanığı olmalarını sürdürebilecek duruma getiriyordu.

Bir kişinin idam cezası gerektiren bir suç işlemiş olması onun mutlaka öldürüleceği anlamına gelmiyordu. İdam cezası gerektiren büyük suçların cezasının bedeli başka bir şekilde ödenebiliyordu. Tasarlanarak işlenen cinayet için başka bir bedel ödenemeyeceği bildirilen Say.35:31 ayetinin varlığı bizi bu yönde düşünmeye itmektedir. Ayrıca Kaiser, yasada bildirilen cezaların ilgili suça verilebilecek en ağır cezayı bildirdiğini yazmıştır.¹ Buna göre tıpkı günümüzde görülen davalarda olduğu gibi, hafifletici nedenler varsa daha hafif cezaların verilmesi söz konusu olabiliyordu.

Ancak daha önce de belirtildiği gibi önceden tasarlayarak adam öldürme için herhangi bir ceza indirimi yapılmazdı. Bunun temel nedeni, öldüren kişinin bir insanı öldürmekle Tanrı'nın yarattığı ve O'nun benzeşiğinde olan bir varlığı yok etmesidir (Yar.9:6). Cinayet işleyen kişi hem öldürdüğü insana ve yakınlarına, hem de Tanrı'ya karşı suç işlemiş olmaktadır. Kutsal Kitap'ta "RAB'be saygısızlık" anlamına gelecek başka tür günahların da hafifletilmiş cezalara çarptırılmayacağına ilişkin ayetler yoktur. Yine de RAB'bin İsrail yaşamının temeli olduğu düşünüldüğünde Tanrı'ya sövmek, hakaret gibi suçlara da indirimsiz ölüm cezası verildiği düşünülebilir (bkz. Lev.24:16-17; Say.15:30-31).

Günah, ölüm ve sunak

Günahın sonucu ölümdür (bkz. Rom.6:23). Bu ifadenin anlamı yalnızca günah nedeniyle insanın Tanrı ile ilişkisinin bozulması ve işlenen günahın karanlık ruhsal, sosyal, kişisel sonuçlarıyla karşılaşmaktan ibaret değildir. Bunlara ek olarak söz konusu ifadede günahın ölümü gerektirdiğini de anlıyoruz.

Eski Antlaşma kurban düzeni bu düşünce üzerinde kurulmuştur. Günah işlendiğinde günahın bağışlatılması için kan dökülmesi de bu düşüncenin uygulamasıdır. "Çünkü canlılara yaşam veren kandır. Ben onu size sunakta kendinizi günahın bağışlatmanız için verdim. Kan yaşam karşılığı günah bağışlatır" (Lev.17:11). Bu bağışlatma eyleminin gerçekleştiği yer de sunaktır.

Ölüm cezasını gerektiren suçlarda, günahı ortadan kaldırmak için (kefarete olarak) bir hayvan kurban edilmez, günahı işleyen kişi öldürülürdü. Dolayısıyla hem hukuksal hem de ruhsal bir ceza söz konusu olurdu. Eğer günah bağışlatılabilir bulundaysa gerekli kurban sunakta sunulur, kan akıtılır ve günah bağışlatılmış olurdu (yine de günahın zarar gören kişilerin zararlarının karşılanması gerekirdi).

Ölüm cezası ve Yeni Antlaşma

İncil'de toplumsal yaşamı devlet açısından düzenleyen yasal kurallar yoktur. Bu nedenle ölüm cezasına ilişkin Hıristiyanlar arasında değişik görüşler bulunmaktadır. Derek Malcolm ve Turgay Üçal, birlikte yazdıkları kitapta ölüm cezasının gerekliliğini savundukları görüşlerini şöyle gerekçelendirmişlerdir:

- Bu kişi kasıtlı olarak bir insanı öldürmüştür.
- Ölen kişinin ailesine büyük zarar ve acı vermiştir.
- Aynı zamanda bütün topluma karşı suç işlemiştir. Bütün bu nedenler önemli olmakla birlikte böyle bir suçu işleyen kişinin ölümüyle cezalandırılmasının asıl nedeni onlar değildir. Asıl neden şudur: *Tanrı tarafından yaratılmış, hem de Tanrı'nın benzeşiğinde yaratılmış bir yaşam yok edilmiştir.*²

Daha sonraki sayfalarda ölüm cezasının günümüzde de uygulanmasını savunurlarken, caydırıcılığı nedeniyle insan hayatını korumak açısından oldukça etkin bir yasa olduğunu, Tanrı benzeyişinde yaratılmış bir insanın bütün yaşamını demir parmaklıklar altında geçirmesi ve onun bütün özgürlüklerinin elinden alınmış olarak yaşamasındansa bu kişinin öldürülmesinin daha insani olduğunu, bütün sıfatlarıyla birlikte değerlendirildiğinde ölüm cezasının Tanrı'nın sevgi sıfatıyla çelişmediğini belirtmişlerdir. Onlara göre "bir insanın yaşamını kasten sona erdirmek, bu işlemi yapan kişinin yaşamının da sona ermesini gerektirmektedir. Bu, Tanrı'nın insan yaşamına verdiği değeri korumanın yoludur".³

Katolik Kilisesi'nin istisnalar dışında ölüm cezasına karşı olan resmi görüşü ise şöyle açıklanmaktadır: "Suçlunun suçu tam olarak kanıtlandığında, insanların yaşamını haksız saldırgandan etkili bir şekilde korumanın tek pratik çözümü saldırganı ölüm cezasına çarptırmak ise Kilise'nin geleneksel öğretisi buna karşı değildir." Buna karşın devletin güvenliği kansız bir biçimde sağlaması "insan onuruna daha uygun" görülmekte ve suçu işleyene zarar vermeden sonuca gitmek için devletin elinde yeterince imkan olduğundan söz edilmekte ve eklenmektedir: "Suçluyu kesin bir şekilde ortadan kaldırma zorunluluğunun ortaya çıktığı durumlar son derece enderdir, hatta pratik olarak yok sayılabilir".⁴ Benzer görüşleri bazı Protestan uzmanlar da savunmaktadır.⁵

Bir Protestan olan Robertson McQuilkin ise ara yolu savunmaktadır: "Tanrı buyurmuş olduğuna göre ölüm cezası öz olarak ahlâkdışı sayılamaz. Öte yandan Tanrı ne ilk katil olan Kayın ne de çok daha iyi bilinen Davut söz konusunu olduğunda ölüm cezasının bu kişilere uygulanmasında ısrarcı olmamıştır. Bu nedenle merhamet gösterilmesi yanlış olamaz.

İki görüş beni karşıt yönler doğru çekmektedir. İlk olarak buyruk Musa öncesi döneme aittir, yani Tanrı buyruğun evrensel olarak uygulanmasını niyet etmiş olmalıdır. Öte yandan, Yeni Antlaşma medeni yasaya yeni bir bakış açısı getirmiştir ve ölüm cezasını onaylayan her ifade dolaylı ve yüzeyseldir. Kutsal Kitap'taki belirsizlikten kaynaklanan gerilim ışığında bana öyle geliyor ki, ölüm cezası bir buyruktan çok insanlar tarafından kurulmuş yönetimlerin kararlarına tabidir. Bu nedenle ölüm cezası meşrudur, ama büyük adaletsizliklere yol açmayacak biçimde uygulanmalıdır".⁶

Yukarıda ifade edilen görüşler, tanrıbilimsel yönleri olmakla birlikte sonuçta siyasal ve felsefi çıkarımlara dayanmaktadır. İdam cezasını savunanların Kutsal Kitap'tan dayanak olarak kullanabildikleri ayetler Yar.9:6 ve Say.35:31'dir.

Öncelikle McQuilkin'in ölüm cezası uygulanmasını Musa öncesi bir buyruk olarak görmesine neden olan Yar.9:6 ayetini inceleyelim: "Kim insan kanı dökerse, kendi kanı da insan tarafından dökülecektir. Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı." Öncelikle ifade, şiirsel bir yargı ifadesidir. "Cana can, göze göz, dişe diş" biçiminde özetlenebilecek *kisas* yasasının bir uygulamasıdır. Buyruk, Nuh ile yapılan antlaşma bağlamında değerlendirildiğinde insanlığın yeni bir başlangıç yaptığı bu dönemde insan yaşamının önemini vurguladığı açıktır. Tanrı benzeyişinde bir insan soyu oluşmaktayken adam öldürmek, Tanrı'ya ve yarattıklarına karşı bir suç olacaktır. Yine de bu buyruğun Musa öncesinde verilmiş olması, her zaman her yerde geçerli olması anlamında evrensel bir buyruk olduğunu göstermez. Örneğin sünnet uygulamasının, "antlaşma simgesi" anlamında Musa zamanından önce İbrahim'e buyrulmasına karşın (Yar.17:10-14) Yeni Antlaşma imanlıları tarafından uygulanması zorunluluğu yoktur (Elç.15:1-29; Gal.2:3; 11-21). Bu durum, sünnet yalnızca

©Tim Walburg, 2003, Leadership

Stres yenme semineri olacak. Önümüzdeki çarşamba.
Hepinizi saat tam altıda burada göreceğim.
Aması maması yok!

İbrahim'in soyuna yönelik olsa da Kutsal Yasa öncesindeki bir buyruğun Yeni Antlaşma'da kaldırılmasına bir örnek oluşturmaktadır.

Karşı bir düşünce olarak sünnetin Yeni Antlaşma'da kaldırıldığı, idam cezasının ise açıkça kaldırılmadığı öne sürülebilir. Yeni Antlaşma farklı bir toplumsal yaşam ortaya koymaktadır. Kutsal Yasa dönemi, açıkça Yasa (şariat) aracılığıyla Tanrı'nın teokratik yönetimi idi. Önceleri bir devlet sistemi görülme bile, Musa'dan Samuel'e dek geçen sürede din önderleri halkı Yasa'ya göre yönetiyorlardı. Daha sonra devlet sistemi geliştiğinde de bu durum değişmedi, halkın Yasa tarafından yönetilmesi sürdürüldü. Kutsal Yasa öncesindeki dönemde de Tanrı'nın vahyini alan peygamberler veya önderler, bu vahiy aracılığıyla başında buldukları topluluğu yönlendiriyorlar ve yargılarını da buna göre veriyorlardı. Kutsal Yazılar'da bu duruma ilişkin çok örnek olmasa da vahyin niteliği gereği böyle olması gerektiği düşünülmektedir. Her iki dönemde de Tanrı, toplumun yönlendirilmesi için teokratik bir sistemi öngörmekteydi. Hatta, tıpkı McQuilkin gibi Yahudi bilgileri de Musa öncesi buyrukların evrensel olarak bütün zamanlarda bütün ulusları bağlayan buyruklar olduğunu düşünmektedir. Ancak bu evrensel buyruk anlatılırken cezanın da evrensel olduğundan söz edilmemektedir.⁷ Zaten ceza sürecinin evrensel olması beklenemez. Çünkü cezayı belirleyecek sosyal, kültürel, ekonomik, dinsel ve siyasal durumlar her toplumsal yapı için farklılık taşımaktadır. Bu durum Yeni Antlaşma'da da görülmektedir. İsa, Tanrı buyruğunun insanın yaşamının her noktasını yönlendirmesi gerektiğini elbette biliyordu. İsa'nın "Rab'bi bütün yüreğinle, bütün canınla ve bütün aklınla seveceksin" (Mat.22:37) sözü, Tanrı'nın insanın yaşamının her anının efendisi, egemeni olduğunu ifade eder; ancak Yeni Antlaşma Hıristiyanlar'a teokratik bir devlet sistemi öngörmemektedir. Tersine İsa, "Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya verin" (Mat.22:21) derken laik bir sistemi işaret etmekteydi. Yani inanç uygulamaları, bireysel ve dinsel yaşam ile toplumsal alanın birbirlerinden ayrı olduğu bir düzenin önünü açmaktaydı. Bunun sonucunda hiçbir devlet Tanrı'nın yasalarını uygulayarak insanları yargıladığını ileri süremeyecektir. İsa "İdam cezasını kaldırıyorum" demediyse de, devletin dinsel alandaki söz hakkını kısıtlayarak bunu sağlamıştır. Ayrıca uygulamada da yasaya göre öldürülmesi gereken biri olan zina sırasında yakalanan kadına yaklaşımı da bunu doğrulamaktadır (Yu.8:1-11). İsa'nın, idam cezasının uygulanmasını gerektiren bir hukuki durumda cezayı onaylamaması ya O'nun adaletsiz olduğunu ya da bu cezanın uygulanmasını gerektirecek koşulların olmadığını göstermektedir. İsa ceza yetkisini sorgulamıştır: "İçinizde kim günahsızsa..." Aynı ceza yetkisinin sorgulanması genel olarak teokratik olmayan her koşul için geçerlidir. O kadını yakalayanlar da, idam cezasını uygulaması gereken devlet de bir insanın öldürülmesine karar verecek yeterlilikte değildir. İsa'nın, Tanrı'nın Egemenliği konusunda verdiği ders daha ileride ayrıca incelenecektir.

Bunların yanı sıra İsa, hem kısas yasası hem adam öldürme konularını ele aldığı Dağdaki Vaaz'da merhameti ve barış için feragati vurgulamıştır (Mat.5:21-26,38-42). Adam öldürme sonucunda kişisel olarak zarar gören aile ile mağdur yakınları bağışlayıcı olmaya çağrılırken, doğrudan Tanrı'nın yasalarını uygulamayan devletin Tanrı'nın Yasası'nda bulunan cezayı uygulayamayacağı açıktır. Devlet ve yönetimdekiler, toplumsal düzeni sağlayan yönetme yetkilerini Tanrı'dan almışlardır (Rom.13:1-7). Ancak Tanrı'nın Yasası'nı uygulamayan bir devletin bir insanın öldürülmesine karar verme yetkisi yoktur. Çünkü insan Tanrı benzeyişindedir ve Tanrı'nın yaratığıdır, O'na aittir. İdam cezası ancak Tanrı tarafından yönetilen bir devlette adil olabilir.

Dolayısıyla Nuh zamanında verilen buyruk nedeniyle günümüzde bir insanın idam cezası ya da cinayet aracılığıyla öldürülmesine izin vermek, bunu hoş görmek doğru değildir. Üstelik bu dönemde verilen buyruğun bütün zamanlar, bütün uluslar için geçerli olduğu kanısı da Tanrı sözünden değil, geleneksel uygulamalardan kaynaklanan yaygın bir görüştür. Doğruluğu ise her geleneksel öğreti kadar tartışmaya açıktır.

Üstelik aynı paragrafta yer alan Yar.9:4 ayeti de paralel bir buyruktur: "Yalnız kanlı et yemeyeceksiniz, çünkü kan canı içerir". Bu ayet nedeniyle az pişmiş biftek yemenin evrensel olarak yasaklanması gerekmemektedir. Buyrukları bağlamları ile değerlendirmek gerekmektedir. Bu nedenle Yar.9:5-6'daki buyruk bizi ölüm cezasını kabul etmeye zorlamamaktadır. McQuilkin'in Yeni Antlaşma'da ölüm cezasını dolaylı ve yüzeysel olarak onaylayan ayetlerden söz edişine daha sonra yazıda değinilecektir.

Malcolm ve Üçal da, kitaplarında açıkça belirtmeden Yar.9:6 ayetine gönderme yapmaktadır. Tanrı benzeyişindeki birinin öldürülmesi Tanrı'ya karşı işlenen bir suçtur. Yine de Tanrı bu buyruğu verdikten sonra, üstelik Say.35:31'deki sözlere karşın, Kral Davut'u ölümlü cezalandırmamıştır (2Sa.12:1-15). Tövbe eden Davut'un canı kurtulmuştur (Mez.51). Dolayısıyla her koşulda uygulanan mutlak bir cezadan değil, ancak seçilebilecek cezaların en ağırından söz edildiğini ve istisnalar olduğunda ölüm cezasından vazgeçilebileceğini görmekteyiz. Malcolm ve Üçal, diğer gerekçelerinde adam öldüren kişinin topluma karşı suç işlediğinden söz etmektedir. Burada ölüm cezasının nedenlerini kısaca yinelemekte yarar vardır:

- a. Tanrı benzeyişinde biri öldürülmüştür (Tanrı'ya karşı suç.)
- b. Tanrı'nın tanığı olması gereken toplum kutsallığını yitirmiştir (Tanrı'ya ve topluma karşı suç.)

Diğer gerekçelerle (ailenin acısı, parasal kayıplar) ölüm cezası arasında bağ yoktur. Bunlar için başka cezalar uygulanmaktadır (örn. bkz. sığınak kentler, Say.35:6-34).

Yaratıcı Tanrı, yarattıkları üzerinde egemendir ve verdiği yaşamı ölüm cezası aracılığı ya da başka bir biçimde alması ahlâksal bir çelişki oluşturmaz. Musa'nın Yasası koşullarında ve önceki göçebe toplumda ölüm cezasının uygulanmasının tanrıbilimsel temeli, söz konusu toplumun teokratik bir toplum olmasıydı. Toplum Tanrı'nın buyruklarını uyguluyordu; medeni yasası Tanrı'nın buyruklarından ibaretti. Ülkenin Kralı Tanrı idi (Çık.15:18; Say.23:21; Yas.33:5; 1Sa.8:7). Yasa Koyucu ve Yönetici olan Tanrı'nın buyruklarına karşı gelmek, O'na karşı suç işlemek oluyordu. Tasarlayarak adam öldürüldüğünde, hem Tanrı'ya isyan suçu işlenmiş hem de kutsal İsrail halkı kirletilmiş oluyordu. Sonuçta günaha karşı tek çözüm öneriliyordu: Kan dökülmesi. Tasarlayarak adam öldürülmesi durumunda dökülen, katilin kanı oluyordu.

Yeni Antlaşma döneminde ölüm cezasının uygulanmasını olanaksız kılan birinci neden, teokratik toplumlarda yaşamıyor olmamızdır. Tanrı Yeni Antlaşma ile birlikte ortaya çıkan Kilise çağında teokratik devletlerin olmasını buyurmamaktadır. Bu nedenle "Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya" vermek durumundayız (Mat.22:21). Ülkelerimizi yöneten kişiler için dua ederiz, vergimizi öderiz, onlara bağlı kalırız (Rom.13:1-7). Ancak onların Tanrı adına siyasal etkinlikte bulunmalarına neden olacak Kutsal Kitap ayetleri yoktur. Ülkeyi Hıristiyanlar yönetse bile, ülkenin yöneticisi Tanrı olmayacaktır (bkz. 1Sa.8:7). Dolayısıyla daha önce ifade ettiğimiz gibi Tanrı tarafından yönetilmeyen bir toplumda, Tanrı benzeyişindeki bir insanı öldürmekle Tanrı'ya karşı işlenen bir suçu ölüm cezasıyla cezalandırmak olanaksızdır, çünkü bu karar sonucunda yine (günahkâr olsa bile) Tanrı benzeyişindeki bir insan öldürülecektir. Teokrasi ölüm cezasının ön koşuludur.

Kilise çağında, daha önce Eski Antlaşma döneminde ölüm cezasını gerektiren suçlar için başka bir ceza uygulanmaktadır. 1Ko.5'te bu suçlar sıralanmakta ve 13. ayette yargı verilmektedir: "Kötü adamı aranızdan kovun!". Kilise için bu ayetin anlamı günahkârı kilise üyeliğinden çıkartarak terbiye etmek, aforoz etmektir. Her ne kadar sayılan günahlar arasında adam öldürmek yer almasa da putperestlik Yasa'da ölümü gerektiren bir cezaydı. "Kötü adamı aranızdan kovun!" sözü Yasa'nın Tekrarı kitabındaki "Aranızdaki kötülüğü ortadan kaldırmalısınız" sözüne karşılık gelmektedir (Yas.13:5; 17:7). Eski Antlaşma'da kent dışına çıkartılarak ölüme teslim etmek olan ceza, Yeni Antlaşma'da topluluktan çıkartarak ölüme teslim etmek biçimini almıştır. Ne de olsa Yeni Antlaşma çağında Tanrı'nın Egemenliği (özünde ruhsal bir egemenliktir) bir başlangıç niteliğinde kilisede gözükmemektedir; kilisenin dışında kalanlar ise karanlığın egemenliğindedir (Kol.1:13). Kilise disiplini, suçluyu Şeytan'a teslim etmek demektir (1Ko.5:3). Eğer söz konusu suç, devleti ilgilendiren bir kamu suçu ise (adam öldürmek gibi), devlet ayrıca kendi yasalarına uygun cezayı verecektir. Bu noktada biz, Eski Antlaşma ölüm cezasını öngörüyordu, diyerek idam cezasını savunamayız. Çünkü biz Tanrı'nın alanıyla ilgileniyoruz; Sezar'ın (devletin) alanı Yeni Antlaşma'nın buyruklarıyla bağlantılı değildir.

Bazıları için Yeni Antlaşma kanıtı olarak gösterilen Rom.13:4'te "Yönetim, kılıcı boş yere taşımıyor" sözünde kılıç bir infaz aleti olarak bildirilmez. Ne Roma zamanında ne de günümüzde, silah taşıyan güvenlik güçleri yasal yargılama süreci olmaksızın infaz etme yetkisine sahiptir. Kılıç, tıpkı günümüzde Türkiye'de polislerin silah taşımaları gibi sahip olunan yetkiyi ifade eder. Ülkemizde idam cezası yoktur, ama polisler suçu önleme yetkisi ve gücünün bir kanıtı olarak silah taşır.

McQuilkin, kitabında ölüm cezasının uygulanmasında karşılaşılan adaletsizliklerden söz etmektedir.⁸ Ülkemizde de yasalarla çelişik, tartışmalı ölüm cezası uygulamaları görülmüştür. Ölüm cezası günümüzde siyasal bir yok etme aracı olarak kullanılmaktadır. Egemen güçlerin korkutma aracı olarak kullanılabilir. Ve bu sırada birçok suçsuz kişi geri alınamayacak bir cezaya çarptırılmaktadır.

Ölüm cezası ile ölç alma ve suçludan nefret etme duyguları karışabilmektedir. Yeni Antlaşma, bağışlamayı ve bize karşı işlenen suçlar söz konusu olduğunda feragat etmeyi öğütlemektedir.

Üstelik, yukarıda Katolik Kilisesi'nin yayınında yapılan alıntıda belirtildiği gibi, suçu önlemek için insan onuruna daha uygun cezalar vardır. İdam etmenin ömür boyu hapisten daha iyi olduğunu söylerken yazarlar, söylediklerinin anlamını çok da derin düşünmüyor olmalı. İnsan yaşamı değerlidir ve Tanrı herkesin tövbe etmesini bekleyerek sabretmektedir (Elç.17:30; 2Pe.3:9). Bazı ülkelerde bulunan birçok insan günümüzde "hapisane hizmeti" adı verilen hizmetten yararlanarak İsa Mesih'i Kurtarıcı olarak kabul etmiştir. Bunlar arasında idam edilmeyi bekleyenler de olduğu bilinmektedir. Hıristiyanlar'ın herhangi bir insanın tövbe etmesine engel olabilecek bir çözümü önermesi mümkün değildir. Çünkü bu kişi Tanrı'nın benzeyişindedir.

Ölüm cezası, Eski Antlaşma döneminde yer almış olsa bile, Yeni Antlaşma döneminde Hıristiyanlar tarafından savunulabilecek bir ceza değildir. ♦

IV. Bir Türk Teolojisinin İçeriği ve Alabileceği Formlar (3. Kısım)

Türk Teolojisinin Ana Teması: Umut

Teolojinin tarihi gelişimine baktığımız zaman, doktrin denen Kutsal Kitap öğretilerinin, dönemin sorunları çerçevesinde ve onlara reaksiyon olarak geliştiğini görüyoruz. İlk kilise Yahudi ve Yahudi olmayanlar arasındaki uyum sorunuyla ağırlıklı ilgilenirken, sonraki dönemde İsa'nın tanrılığı ve Kutsal Kitap'ın oluşması konularına ağırlık verildiğini görüyoruz. Hepsi de o günkü koşullardan etkilenerek irdelenmiştir. Martin Luther lütufla aklanmayı, içinde bulunduğu Roma Katolik koşullarına ve kilisenin yozlaşmasına reaksiyon olarak teolojisinin ana teması yapmıştır diyebiliriz. Ancak Calvin'in yazılarında Tanrı'nın hâkimiyeti daha ağır bir tema olarak görünür. Daha sonraki süreçte Calvin'in insanın özgür iradesini reddedip insanlığın günah yüzünden tam bir karanlıkta olduğunu vurgulamasına bazı Hıristiyanlar'ın karşı gelmesinde, dönemin Avrupası'nda var olan Rönesans ve aydınlanma akımlarının etkisi çok büyüktür. Daha sonraki modernleşme sürecinde ise birçok teolojik yazı, mantığı öne çıkarmış ve her şeyi mantıkla açıklamaya girişmiştir. Buna örnek olarak şimdilerde liberal teoloji dediğimiz, tamamen günümüz koşullarından etkilenmiş bir düşünce görüyoruz. Burada Kutsal Kitap sadece ahlâki bir kaynak olarak görülüp, İsa da sadece bir öğretmen olarak yorumlanır. Doğüstü kavramlar reddedilir ve Kutsal Kitap'taki mucizevî olaylar efsaneler, gelenekler veya edebi yazım tarzı olarak görünür. Bu tabii ki tamamen yanlış bir etkileşimdir. Amaç Tanrı'nın öğretilerini çağımızda etkin bir yaşam kaynağı olarak sunmakken, dünyasal fikirler Tanrı'yı çağımıza uydurmuş ve O'nu hiçe indirmiştir. Tanrı'nın doğrularını bu çağa getirmek her ne kadar tehlikeli ise de bir o kadar da gereklidir. Peki ama bu hem bir kültürün sosyolojik ve antropolojik yapısına uygun hem de Kutsal Kitap'a sadık bir şekilde yapılamaz mı? Bizim amacımız da bu olmalıdır.

Her birey ve kültür Çarmih'ı farklı açılardan ele alır. Ancak genelde kefalet kavramını, yani İsa'nın günahlarımızı yüklenmek için öldüğü konusunu ön plana çıkarırız. Bunu da genelde kendi oğlunun kefaletini ödemek için cezayı verdikten sonra kürsüden inen yargıç örneğiyle açıklarız. Ama farklı bakış açıları da vardır. Örneğin Doğu Asya'da, hem gezilerim sırasında hem de kilise hizmetinde bulunurken birçok kereler İsa'nın farklı yüzüyle karşılaştım. Çince'de günah kelimesi bizim kullandığımız anlamda yoktur; bu da bu kavramın ilk kez duyan birisi için bir anlam taşımaması demektir. Yani bir Çinli köylüye "İsa senin günahların için öldü" demek ilk anda dinleyen için önemi olmayan bir bilgidir. Asya'nın birçok ülkesi (buna Afrika ve Latin Amerika da dâhil edilebilir) korku temelli kültürlerdir. Hayatın her anını etkileyen ruhların var olduğuna inanılır; trafik kazalarından, hastalıklara, hangi çeşit pirinç ekilmesi gerektiğinden saç kesimine kadar birçok alanda etkilidirler. Bu yüzden yerel halk da sürekli bir şekilde bu ruhları rahatsız etmemeye, hoşnut etmeye ve onların bereketini almaya çalışır; her adımda korku hâkimdir. Bu korku ve etrafındaki ruhsal gerçeklikle uyum içinde yaşamak yaşamın ana öğelerinden biridir. Burada İsa'yı sunarken, "Günahlarımızı Kaldıran İsa" yerine, bu ruhsal karanlığı yenen "Zaferli İsa" ön plana çıkarılırsa ve müjde mesajı bu şekilde sunulursa, İsa o kültürün sadece aklına değil, yaşamının en derinlerine ulaştırılabilir. Taylandlı bir arkadaşımın, aktif bir Budistken İsa'ya iman eden babası buna iyi bir örnektir. Ailenin tümü Hıristiyan olduğunda o bölgedeki Budist rahipler bir araya gelip aileye etkili bir büyü yapar. Kimsenin bu büyüden kesinlikle kurtulamadığı bilindiğinden, büyüün yapıldığı kişilerin güneş doğmadan önce öleceğine kesin gözüyle bakılır. Aile bireyleri evde bütün gece İsa'ya dua eder. 'İsa eğer sen gerçek Tanrı isen bizi kurtarabilirsin!' diye sürekli yakarır. Adam güneşin doğduğunu ve aileden kimsenin ölmediğini fark ettiğinde sevinçle dışarı çıkar ve 'İsa Rab'dir! İsa zaferlidir!' diye bağırır. Bunu gören komşularından birçoğu İsa'ya iman eder.

Latin Amerika'da ve yine üçüncü dünya ülkelerinde liberasyon teolojisi (liberal teoloji ile karıştırılmamalıdır) diye bir düşünce vardır. Burada da "Adaleti Sağlayan İsa" ön plandadır, çünkü toplumda adalet yoktur, fakirlik çok uçlara varmıştır. Burada Mesih inancı, bu yoklukta toplumsal acıyla birleşmiş ve pratik olarak da sosyal reforma önem vermiştir. Her ne kadar bazen yanlış yönlere sapsa da gerçekten derinden etkileyen bir düşüncedir. Öte yandan gelişmiş ülkelerde İsa, çok farklı bir ihtiyaca seslenir; hayatın anlamsızlığı ve suçluluk duygusu. Bu yüzden oralarda bireysel ruhsal yaşam, varoluşçu bir Hıristiyanlık görüyoruz. Bu düşüncede Çarmih'ın temel mesajı, Tanrı Oğlu'nun suçlarımızı yüklenmesi ve Tanrı'yla kişisel bir ilişkiye sahip olmamızı sağlamasıdır. Bu düşünce aslında yukarıda bahsedilen liberasyon görüşünden ne kadar farklıdır. Onda amaç topluma iyiliği getirmekken, diğerinde amaç ve müjde mesajı daha bireyselleştirilmiştir.

Ortadoğu'da, özellikle Arap kültüründe en etkin öğenin utanç ve onur kavramı olduğunu görürüz. Burada önemli olan doğru veya yanlış olanı yapmak değil de şerefli ve onurlu şeyi yapmaktır. Ürdün'de sohbet ettiğim bir pastör Arap kültüründe asıl yanlış olanın günah işlemek değil de yakalanmak veya başka birisinin günahını açığa çıkarmak olduğundan bahsetti. Daha birkaç yıl öncesine kadar Ürdün'de onur cinayetleri, yani bir ailenin, onuru korumak

adına onur kırıcı şeyler yapan üyelerini öldürmesi (zina veya evlilik dışı cinsel ilişki gibi) yasal olarak suç sayılmıyordu ve bugün de, yasak olmasına rağmen, bunlar devam etmektedir. Önemli olan, onuru korumak ve utanca düşmemektir. Son zamanlarda bunun önemi anlaşılmış ve müjde mesajı da bu temaya direkt değinir olmuştur. Burada İsa, “Tanrı Önündeki Utancımızı Kaldıran İsa” olarak öne çıkar. Müjdeyi anlatırken, nasıl günah yüzünden Tanrı’nın yanından çıplak, utanç içinde kovulduğumuz ve hâlâ Tanrı’nın bizim gerçek halimizi nasıl gördüğü, İsa’nın ölümü sayesinde bu utancı nasıl kaldırdığı anlatılır. Burada basitçe ‘daha iyi bir iletişim yöntemi’ değil, Müjde mesajının belli bir kültüre belli bir zamanda aktarılması söz konusudur.

Bütün bunları anlattıktan sonra şimdi Türkiye’ye dönüyoruz. Fark edeceğimiz gibi Türkiye’de az önce söz edilen temaların birçoğu mevcuttur. Bizler ruhsal varlıklardan etkilenmeye inanırken (nazar, muska, türbe, kurşun dökmek vb.) aynı zamanda onur kavramına çok önem veriyoruz. Bir yandan namus ve kan davası cinayetleri hâlâ devam ederken, bir yandan da başkaları tarafından nasıl görüldüğümüze dikkat etmemiz (hem başka ülkelerin huzurunda kendimizi Avrupalı gösterme çabamız, hem kazandığımızdan veya olduğumuzdan daha zengin giyinip yaşamamız, hem kabadayı yürüyüşlerimiz, hem de cep telefonu, markalı kıyafetlere verdiğimiz önem de aynı düşüncenin basit dışavurumlarıdır) bu öğenin bizde de etkin olduğunu gösterir. Öte yandan İslamiyet’ten gelen bir günah kavramı olduğundan İsa’yı, günahlardan kurtaran Mesih olarak da kavrayabiliyoruz. Genelde İslami ülkelerin hepsinde İsa Mesih modeli öne sürülür. Ancak Türk halkının ne kadar İslami öğelere bağlı olduğu tartışılır. Özellikle ülkenin gelişmiş şehirlerinde (ki birçok yerde) insanlar sanıldığı gibi günah borçlarının altında ezildiklerini düşünmüyor.

İslami günah kavramı ile Hıristiyan günah kavramı çok farklıdır. Bu ayrımı irdelemek bu yazının amacı değildir, ancak dikkat çekmek istediğim nokta, ülkenin giderek azalan aşırı dindar kesimi dışında (hele hele yeni nesil arasında) günah kavramının ciddi bir önem taşımayan, sadece iyi bir insan olmakla (ki bu da artık iyice göreceli bir kavram olmuştur) ilgili bir kelime olagelmesidir. Demek ki bir Türk’ün İsa’nın onun günahları için öldüğünü anlayıp minnettar kalmasından önce, insanlığın düşüşünü (İslamiyet bunu kabul etmez), günahlı konumunu (yine reddedilmiştir İslamiyet tarafından), kişisel günahın ne demek olduğunu, neden sevapla kendimizi kurtaramayacağımızı anlaması gerekir. Bu yüzden bir Türk’e “İsa sizin günahlarınıza karşılık öldü!” demek, sürekli olarak sonsuz yeniden doğuş döngüsünden kaçmaya çalışan bir Hindu’nun karşısına geçip bir anda “İsa sana sonsuz yaşam veriyor!” demektir ki adamın kaçtığı şey odur zaten; adam ilk önce temel varsayımları ve Hıristiyan dünya görüşünü anlamak zorundadır, ona vaat edilen şeye minnettarlık duyabilmesi için.

“Üç boyutlu bir küpün nasıl birçok açısı varsa Müjde mesajı da öyledir. Benim teklif ettiğim yepyeni bir mesaj değil, çağın ihtiyaçları göz önüne alınarak zaten başından beri var olan, İsa’nın aracılığıyla Tanrı’da hem bu yaşam hem de sonsuz yaşam için sahip olduğumuz umudun ön plana çıkarılmasıdır.”

– Ziya Meral

Peki o zaman biz Türkler için İsa’nın getirdiği en önemli şey nedir? Bu soru Oğuz Han’dan beri olan dönem için değil de, şu an 2006 yılında yaşayan bizler içindir. Ben kişisel olarak bu günlerde ülkemizde en çok konuşulan en temel kültürel sorunumuzun ve arayışımızın umut olduğuna inanıyorum. 1999’daki deprem bizlere derinden bir korku getirdi. Kendi yaşamlarımızı neye harcamalıyız, neye güvenebiliriz tarzında sorular derinden konuşuldu ve derinden hissedildi. En son ekonomik kriz, işsizlik ve politik rahatsızlıklar bizleri korkutmaya devam ediyor. Neye güvenebiliriz? Para biriktiriyoruz güven için ama paramızı koyduğumuz bankalar batıyor. İş kariyerleri yapıyoruz ama bir anda işsiz kalıyoruz. Üniversite mezunları, tıp mezunları bile artık iş bulamaz ya da devlet tarafından bir yere yerleştirilemez hale geliyor. Milli Piyango biletleri, tarihinde hiç olmadığı kadar satıyor ve aynı zamanda hemen hemen her gün bir intihar haberi yayınlanıyor gazetelerde. Şarkılarımızın çoğu ‘dipteyim, depresyodayım’ diyor veya karşı cins, sevgisini bu arayışı durdurmaya bir çözüm olarak gösteriyor. Birçok insan arayışlarını pozitif düşünme, yoga, transandantal meditasyon ve yeni çağ seminerlerine katılmakta gösteriyor. Tibet’in ruhani önderi Dalai Lama’nın kitapları Türkçe olarak her yerde satılıyor. İnsanlar ruhsal arayışta. Tüm bunlar olurken İslamiyet’e karşı iki tutum sergileniyor: Kişiler bu sürece (küreselleşmeye ve ekonomik zorluklara) tepki olarak aşırı İslamiyet’e veya tutuculuğa kendilerini adıyor ya da İslamiyet’e sırt çevirip yeni ruhsal şeyler arıyor veya zaten var olan felsefelere (hiççilik, varoluşçuluk vb.) sığınıyor.

Eğer toplumumuzun en temel sorunu umut arayışı ise bizim de Kutsal Kitap’a dayanarak buna cevap vermemiz gerekmez mi? Kendi halkımız ve kendimiz için Müjde mesajının ne anlam ifade ettiğini düşünmemiz gerekmez mi? Maalesef hem kiliselerimizde hem de kitaplarımızda sırf 2000 yılı öncesinde olan olayların tarihi bilgilerini aktarıyoruz. Birçok kere bu sadece bir bilgi transferi oluyor. Ama Kutsal Kitap’ı vaaz etmemiz veya öğretmemizdeki

asıl amaç, orada gördüğümüz Tanrı doğruluğuyla bugünkü yaşamlarımıza yön vermektir. Ancak bizler bazen İsa'nın doğumuyla ilgili konuşurken, sadece "İsa Davut'un soyundandır, bir yemlikte bakireden doğmuştur" demekle kalıp bu bilgilerin bizim şu anki yaşamlarımıza getirdiği şeylerden konuşmuyoruz. Ne Kutsal Kitap bilgisi ne de teoloji "sanat için sanat" mantığı ile yürütülen çalışmalar ya da genel kültürü artıracak tarihi veya ahlâki bilgi aktarımlarıdır. Asıl amacımız Tanrı'nın esininde gördüklerimizin bizlere bugün gösterdiği yoldur. Evrensel kilise tarih boyunca bu hataya düşmüştür ve Mesih inancının birçok Avrupa ülkesinde artık işe yaramaz veya faydasız görülmesinin sebebi budur. Bundan bir iki yıl önce genç bir Hıristiyan bayanın Hıristiyanlık'tan Budizm'e nasıl geçtiğini anlatan tanıklığını okudum. Tanıklığında Hıristiyan inancının hep göksel ve gelecekteki olaylardan bahsettiğini ve bugünkü yaşama dair hiçbir şey sunmadığını, ama Budizm'in yaşamına cevap verdiği ve ona yaşamayı öğrettiğini anlatıyordu. Bayan, kesinlikle hem Hıristiyan inancını hem de Budizm'i yanlış anlamış ve yanlış kararlar vermişti. Ancak post-Hıristiyan ülkelerin çoğunda halkın Mesih inancını gereksiz görmesinin kökeni aynıdır. Bu da Mesih inancını vaaz edenlerin, Mesih inancını temsil edenlerin en büyük günahıdır.

Ben tüm yüreğimle Mesih inancının tüm bu alternatiflerin (yani bu Asya dinleri veya seküler düşünceler) arasında bir altın madeni olduğuna ve İsa'nın da "Günahımızı Kaldıran Kurtarıcı" yönünün ilk planda öne çıkarılması yerine "İsa Bizim Tek Umudumuz" kavramının bir Türk teolojisinin en temel yapı taşlarından birisi olması gerektiğine inanıyorum. Umut motifinin daha etkin kullanılması gerekir. Artık insanın günahlarından aklanmaya ihtiyacı yoktur demek istemiyorum; tabii ki İsa bizim günahlarımızı kaldıran Tanrı kuzusudur ve bunu da insanlar lütuf-günah-kurtuluş doktrinleriyle öğrenmelidir. Aynı zamanda İsa tabii ki Şeytan üzerinde zaferlidir ve bizim de O'nun bizdeki gücüne güvenerek korkmamamız gerekir. Aynı zamanda İsa bizim utancımızı kaldırmıştır. Bizler aynı zamanda sosyal sorumluluğumuzu da görüp O'nun gücüyle fakirlikle ve yok oluşla sırt sırta durmalıyız. Bunlar İsa'ya bakmanın farklı yollarıdır. Yani bir insanın hastalığına göre nasıl farklı vitamin hapları veriyorsak, ruhsal olarak da bazen belli öğretiler belli ihtiyaçlar için ön plana çıkarılmalıdır. Nasıl Roma Katolik kilisesinin istismarları karşısında Luther lütufla aklanmayı ana tema olarak işlediyse, nasıl kilise tarihinin ilk konseyleri, boy gösteren sapkın öğretilerin arasında, İsa'nın tam anlamıyla insan ve tam anlamıyla Tanrı olduğunu formüle etmek zorunda kaldıysa, nasıl bu yüzyılda yapılan her teoloji liberal düşünceye reaksiyon olarak, Kutsal Kitap'ın yetkisini ve içerdiği olayların tarihi doğruluğunu detaylı bir şekilde işlemek zorunda kaldıysa, nasıl post-modernizmin tehdidi karşısında geliştirilmiş her teoloji mutlak bir doğrunun varlığını ve bunun objektif olarak bilinebileceğini ispatlayarak en temel öğretilere başlamak zorunda kaldıysa, bizler de ülkemizdeki konumun gerektirdiği şekilde teolojimizi oluşturmak zorundayız.¹

Bir Form Arayışı

Peki biz teolojimizi nasıl ifade edeceğiz veya nasıl bir biçime sokacağız? Hem Luther'in hem de Calvin'in hukuk okumuş olması teolojilerini ifade etme veya biçimlendirme çalışmalarını gerçekten derinden etkilemiştir. Calvin'in Luther'den farkı, reform görüşünü sistemli bir şekilde anlatacak çalışmalarda bulunmasıdır. Bu da tabii daha lineer düşünen eğitim sistemli ülkeler için teolojinin aldığı biçimdir. Reform teolojisi aslında uygunlaştırmanın en güzel örneklerinden biridir. Belli bir zamanda, belli bir amaçla, belli bir kitleye, belli bir biçimde Tanrı sözünü iletmiştir. Farklı düşünce tarzlarını ilk kilise döneminde de görüyoruz. Ortaçağın en önemli isimlerinden Tomas Aquinas en önemli kitabını Calvin gibi hukuki bir yaklaşımla değil de, soru-cevap-ıtiraz tarzında yazmıştır. Roma kültürü daha pratik işlerle ve gelişmeyle ilgilenirken, Grek kültürünün daha felsefi konularla ilgilendiğini görüyoruz. Bugün bile, kilise tarihindeki farklı Kutsal Kitap'ı yorumlama görüşlerini bir yana bırakın, Roma Katolik kilisesi ile Yunan kilisesi arasındaki farkı tarihi kökenlerine bakarak anlayabiliriz. Roma Katolik kilisesi pratik çözümlerle uğraşmış, bunlar için sistematik öğretiler ve çıkan sorunlar için cevaplar üretmiştir. Ancak bugün bile Yunan kilisesinin sistematik bir teolojisi bulunmamaktadır. Çünkü dünya görüşleri ve kültürleri Hıristiyan yaşamını daha mistik halde yorumlamalarına neden olmuş ve Roma kültürünün hukuki bir düzen oluşturma hedefi yerine daha bireysel felsefi şeylerle uğraşmışlardır. Bunu bugün İngiliz ve Amerikan kültürlerinde kısmen görüyoruz. Amerikalı yazarlar pragmatist kültürleri sonucunda "Nasıl günahattan kurtulunur", "Nasıl mutlu olunur" ve "Başarılı kilisenin 7 temel sırrı", "Başarılı evliliklerin üç temel ögesi" tarzında formüllere dayanan çokça kitap üretmişlerdir. Bu tarz başlıklar İngiliz yazarların yazım tarzında genelde rastlanmaz.

Herhangi bir Hint filmi izleyen birisi, Hint filmlerinin Amerikan filmlerinden ne kadar farklı olduğunu fark edecektir. Amerikan filmleri belli bir süreyi aşmaz ve giriş, gelişme ve çözüme dayanan ana yapısı vardır. Bazen her ne kadar modern film bu öğelerin yerini değiştirirse bile, hiçbir Amerikan filmde tek bir kare bile lineer gelişim dışında değildir. Ama Hint filmlerinde saatler süren bir dairesel devrim görürsünüz. Bir anda şarkılar başlar, sahneler değişir, saatler geçmesine rağmen film hâlâ gerilimi inşa etmekte ve ana noktaya gelmemektedir. Bunu bir Amerikan kilisesinden sonra bir Hintli kilisesinde vaaz dinlerken de görürsünüz. Amerikan vaazlarının gelişimi, ana yapısı (genelde üç noktası) ve sonuna doğru (veya sistematik biçimde konuşmaya yayılmış) bu öğretinin hayata nasıl geçirilebileceğine dair verdiği fikirler vardır. Süresi bellidir ve anafikir, bir soruya cevap veya bir öyküde bulunan ana tema olarak iletir. Ama bunu Hindistan'da (ve birçok Asya ülkesinde) beklemek çok büyük hayal kırıklığı olacaktır. Çünkü Hintli bir konuşmacının genelde bir anafikri veya vaazının sistematik biçimde gelişen bir ana hattı yoktur. Süresi uzundur ve bol bol kişisel hikâyeler ve anılar anlatılır. Vaiz birçok şey söyler ve dönüp başa gelir;

çünkü Hint kültürü daireseldir. Hinduizm'i sistematik açıklayan bir şey okumak istediğinizde bile Hintli yazarların değil, yabancı yazarların yazılarına bakmak zorundasınızdır. Burada, lineer ve dairesel anlama-anlatma tarzının çakışması söz konusudur.

Bunları anlatıyorum, çünkü farklı kültürlerin farklı öğrenim ve düşünme tarzlarının olduğuna dikkatinizi çekmek istiyorum. Tanrı'nın mesajını iletirken o kültüre en uygun şekli bulmak zorundayız. Eğer Afrika'da Kutsal Kitap ilgili öğretiler vermek istiyorsak kesinlikle ateş başında anlatılan öykülerden örnek almalıyız. Aslında Türk kültüründe, coğrafi konumumuz sayesinde hem Asya'dan hem de Avrupa'dan etkileşmemiz sonucunda bu iki tarza da sahip olduğumuzu görüyoruz. Eğitim sistemimizin batılığı, bizlere lineer düşünceyi de getirmiştir. Ancak aslında ne tam anlamıyla mantıklı ne de dairesel bakarız olaylara. Bana kalırsa bizler romantik bir toplumuz; şiir belki de bizim en kendimizi bulduğumuz şeylerden biri. Dinlediğimiz tüm şarkılar ya çok arabesk, acı dolu ya da tam tersi kelime oyunları ile süslü bir şenlik. Bunu Ortadoğu kültürünün genelinde görürüz. Bizler hem mantıkla, hem de duygularla karar veririz. Kültürlerimizde bir şeye inanmak onun için canını bile feda etmektir; bu yüzden sadece bu bölgede intihar saldırıları görürüz. Çünkü Ortadoğu insanı farklı düşünür, farklı karar verir. O zaman bu bölgede yapılan bir teoloji de mantıklı açıklamalara girmekten çok, şiire ve duygusal düşüncelere odaklanmalıdır. Duygulu ve mistik öğeler taşınmalıdır. Bir Mevlana şiirinin hâlâ yüreklerimize dokunmasından almamız gereken bir ders vardır. Ancak bu tür yazım tarzı tabii ki yine Kutsal Kitap'a sadık olmalıdır. Bu zamana kadar okuduğum tüm kitaplar arasında Augustin'in, Henry J. N. Newman'ın ve püriten yazarların eserlerinin beni en derinden etkileyen ve yaşamıma değişiklik getiren eserler olması, aynı noktaya dikkat çekmektedir. Türk Mesih imanlılarının birçoğunun İsa'yı ilk önce duygusal sebeplerden kabul ettiği ve daha sonraları tam anlamıyla derinden mantıklı bir şekilde inançlarından emin oldukları kanaatindeyim. Yürekten verilmiş bir kararın süreç içerisinde mantıkla yoğrulup sağlamlaşmaması, yeni imanlıların ilk sorunlarda hemen kiliseyi bırakmasıyla kendini gösterir. O zaman hem Müjdeyi sunuşumuz, hem vaazımız, hem de yazılarımız ilk önce kalbe hitap etmeli, şiirsel bir dille, öykülerle ve mantıklı bir gelişim süreciyle teolojimizi anlatmalıdır. Aynı zamanda ikna edici yapıda mantıklı olmalıdır. Ancak burada önemli bir noktada tehlike çanları çalmaktadır. Halkımızın içinde var olan mistik ve deneyimsel yaklaşımlara dikkat edilmeli ve bunlar sağlıklı bir şekilde kontrol altında tutulmalıdır. Efendimiz olan Tanrı'yı sevmeyi bütün kılan 'akıl, kalp, ruh' üçlüsünün dengesi önemlidir. İlk önce kalbe hitap etmek gerektiğini vurgulamakla, akla ve ruha ihtiyacımız olmadığını kastetmiyorum. Akıl ve Ruh, yanlış yollara yöneldiği zamanlarda kalbe yol göstermelidir. Bazen mistik ve duygusal tecrübe arayışları bizleri Tanrı'dan çok uzağa götürebilir ve bu, sadece duygularımızı tatmin etmeyi amaçlamamıza yol açabilir. Bu kesinlikle yanlıştır! Gerçeği en derinlerimizden duygularımızla ve tüm varlığımızla, yani aklımız, kalbimiz ve ruhumuzla sevmeli ve takip etmeliyiz.

Ürdün'de bir teoloji okulunda gördüğüm Üçlülük doktrinini anlatma çalışmaları, doktrinleri bu bölgede uygun şekilde nasıl öğretebileceğimize dair önemli bir örnektir. Normal bir Amerikan sistematik teoloji kitabı, uzun uzun örnekler vererek mantıklı bir şekilde Üçlülük doktrinini anlatmaya çalışır. Örneğin yumurtanın akı, sarısı ve kabuğu veya suyun üç hali gibi örnekler kullanılır. Ancak her teolog bu örneklerin bir o kadar yanıltıcı ve bazı noktalarda sapkın olduğunu görmezlikten gelemeyen ama insanlara basit bir çözüm sunma dürtüsüyle bu tür formüller üretilir. Amerika'daki imanlılara nazaran bizim en büyük avantajımız İslamiyet'in Tanrı'yı anlamakta sınırlı olduğumuzu ve Tanrı'nın bir gizem olduğunu öğretmesidir. Aslında biz gerçekten Üçlülük'i formüle edemiyoruz. Baba'nın, Oğul'un ve Kutsal Ruh'un kim olduğunu görüyoruz Kutsal Kitap'ta, fakat üçünün nasıl olup da bir olduğunu açıklayamıyoruz; çünkü Kutsal Kitap açıklamıyor. Çünkü üç boyutlu bir yaşam süren varlıkların, kendisinden çok daha farklı olan Tanrı'nın yapısını anlaması imkânsızdır. Bunu kabul edip burada durmak, Tanrı'nın gizemini ve bizim sınırlı olduğumuzu kabul etmek bizim için en sağlıklı ve en uygun yoldur. Bu tabii ki her şeyi mantıkla açıklama dürtüsünde olan ve kültürlerinde sürekli öyle yargılanan Batılı imanlılara garip gelecektir. Ama biz Ortadoğulu'lar hiç anlayamadığımız bir şeye iman etmenin yabancı değiliz. Burada açıklanması gereken tek nokta, İslamiyet'in suçladığı gibi üç farklı Tanrı'ya inanmadığımızdır. Yani Kutsal Kitap teolojisinde durmak ve bu öğretisi formüle etmemektir. ♦

Ey olmayacak umutlar, yıkılmış hayaller, ıstırap, gözyaşı ve vefat için doğmuşum, zayıf ve güçsüzüm diyen sen! Dinle! Gökte ve yeryüzünde bütün kudret sana verildi! Yapamayacağın hiçbir şey yok! Çoğu insanın ancak çok geç oluncaya kadar kavrayamadığı gerçek şudur ki, acıdan ne kadar çok kaçmaya çalışırsan o kadar çok acı çekersin. Çünkü sen acı çekmekten korktukça, giderek daha küçük ve daha önemsiz şeyler sana işkence etmeye başlar.”

Alopen: Çin'e Giden İlk Misyoner²

Samuel Hugh Moffet

Alopen (7. yy), Çin'e giden İranlı Nesturî misyoner. Tarih kayıtlarında Çin İmparatorluğu'na ilk giren Hıristiyan misyoner olarak geçen Alopen, Tang* Hanedanı'nın başkenti Çang'an (Şi'an'a) 635 yılında varmıştır. Tarih kayıtlarında yalnızca (781 yılında dikilen) Nesturî Abidesi'nde geçen Çince adıyla bilinen Alopen, Süryanice konuşan bir İranlı'ydı. Asya yolculuğu sırasında kuşkusuzca Eski İpek Yolu'ndan geçmiş ve ikinci Tang imparatoru olan büyük Tai-Zong (629-649) tarafından kabul edilmiştir. Tanrı'nın inayetiyle o günlerde bu hükümdar babasının yabancı karşıtı ve Budizm karşıtı[†] politikalarını yürürlükten kaldırıp dinî hoşgörüyü destekleyen bir politika benimsemişti. İlimin gayretli bir taraftarı olan imparator, bu yabancı'nın inancının bir kitaba dayanmasından etkilenir ve Alopen'i imparatorluk kütüphanesine götürerek kutsal kitaplarını çevirmesini buyurur. Japon dinler uzmanı P.Y. Saeki, Orta Asya'da, Eski İpek Yolu'nun geçtiği Taklamakan Çölü'nde keşfedilen en eski Hıristiyan veya Hıristiyanlık'tan etkilenmiş belgelerinin dördünü, bu konuda tam kesinliğe varamadığı halde, Alopen'in yaşadığı (7. yüzyılın ortası) döneme mal etmiştir.

Alopen'in gelişinden üç yıl sonra 628'de, dinî hoşgörü politikası bir fermanla pekiştirilmiş, masrafı imparator tarafından karşılanmak üzere Çin'nin ilk Hıristiyan kilise binası başkentte inşa edilmiş ve yirmi bir Nesturî rahip resmi olarak tanınmıştır. Bu rahiplerin hepsi, büyük ihtimalle, İranlı'ydılar.

Bu olayla Çin ilk kez Hıristiyanlık'a kapılarını açıyordu. Tang hükümdarlarınca kimi zaman baskı gören, kimi zamanlarda da olağanüstü bir şekilde kayırlan Nesturîler en az iki buçuk yüzyıl gelişip büyürler; fakat, yaklaşık M.S.907 yılında, kendilerini koruyan büyük hanedanla birlikte ortadan kaybolurlar. Bundan sonra, en azından üç yüz yıl süren bir dönem boyunca, Çin'deki Hıristiyanlar'la ilgili herhangi bir tarihsel kayda rastlanmıyor, ta ki Moğol Hanedanı zamanında (1260-1368) imparatorlukta tekrar ortaya çıkana kadar.

KAYNAKÇA Alopen'le ilgili erken çağa ait tek kaynak Nesturî Abidesi'dir. Bu abidedeki metinlerin tümü John Foster, *The Church of the Tang Dynasty* (1939) ve P.Y. Saeki, *The Nestorian Documents and Relics in China*'da (1951) İngilizce'ye çevrilmiştir. Foster ve Saeki'nin Tang Hanedanı kilisesine ilişkin çalışmalarına ek olarak bkz. Samuel Hugh Moffett, *A History of Christianity in Asia*, vol. 1 (1992), 15. bölüm ve A. C. Moule, *Christians in China before the Year 1550* (1930), 2. bölüm. Bu eserlerin ikisinde bibliyografik bilgiler bulunmaktadır. ♦ (çev. Chuck Faroe)

Kırgızistan'ın
bir açık hava
müzesinde
toplanan
küçük
Nesturî
heykeller

©2005
Steve Hu

* "Çin'de 618'den 907'ye kadar hüküm süren hanedan. Çin bu hanedanın döneminde dünyanın en büyük ve en güçlü imparatorluğu oldu." (Büyük Larousse)

[†] Budizm, Hindistan kaynaklı bir din olarak, Çin'in bazı dönemlerinde Konfüçyüs ve Tao taraftarlarınca muhalefet görmüştür. (Çevirmen)

Elçilerin İman Açıklaması

Hazırlayan: İlhan Keskinöz

Göğün ve yerin Yaratanı, her şeye gücü yeten Baba, Tek Tanrı'ya ve O'nun biricik Oğlu Rabbimiz Mesih İsa'ya inanıyorum. O, Kutsal Ruh'tan vücut buldu ve bakire Meryem'den doğdu. Pontius Pilatus zamanında acı çekerek çarmıha gerildi; öldü ve gömüldü; ölüler diyarına indi, üçüncü gün ölüler arasından dirildi, göğe çıktı, her şeye gücü yeten Baba'nın sağında oturdu; oradan dirileri ve ölüleri yargılamak için tekrar gelecektir. Kutsal Ruh'a, Kutsal evrensel kiliseye, kutsalların birliğine, günahların affına, ölülerin dirilişine ve sonsuz yaşama inanıyorum. Amin.

İnsandan Korkma ve Danışmanlık

Ed Welch'in *İnsanlar Büyük, Tanrı Küçükken* adlı eserinden danışmanlıkla ilgili düşünceler

İhtiyaçlar ve korku. “İhtiyaçlar” ve “haklar” üzerinde odaklanan psikolojik tartışmalar, insandan korkma dürtüsünü uyandırır. Neye “ihtiyacımız olduğunu” veya “hakkımız olduğunu” düşündükçe, onlar korkumuz haline gelir (yani, onu elde edemeyeceğimiz korkusu) ve bu bizi köleleştirir (yani onu elde etmekle ilgili düşüneceklerimizi, sözlerimizi, yapacaklarımızı kontrol eder). İhtiyaç olarak gördüğümüz şey, karşılanmayan taleplerimiz yüzünden duyduğumuz hayal kırıklığı veya kayıp duygusudur. İsa bizim “ihtiyaçlarımızı” karşılamaz, onları *değiştirir!*

Utanc ve korku. Bir şeyden utanç duyduğumuzda, “Tanrı benim hakkımda ne düşünecek” sorusu yerine, “İnsanlar benim hakkımda ne düşünecek” sorusuna odaklanırsınız. Öz saygı, Tanrı'nın önünde utanç duyma kaygısının yerine insanların bizim hakkımızdaki fikirlerini koyan ‘seküler utanç’tır. Utancın üstesinden gelmek için duvarlar örersiniz ve kendimizi o duvarların arkasına saklarız. Kendimizi başkalarıyla karşılaştırmak veya kahramanlar bulmak için duvarların arkasından bakarız. Peki o duvarların arkasından ihtiyaçlarımızı nasıl karşılarız? Hayaller kurarak!

Reddediliş ve korku. Reddedilmekten korktuğumuzda ve ondan kaçınmak için ne gerekiyorsa yaptığımızda ‘insan memnun edenler’ oluruz; insandan övgü alma arzumuz, Tanrı’dan övgü alma arzumuzdan daha büyüktür. İnsanlara *zeki görünmek*, Tanrı’ya karşı *günah işlemekten* daha çok ilgilendirir bizi. Ne var ki, kendi korkularını dindirmek için başkalarını kullandıkları için ‘insan memnun edenler’ insan seven kişiler değildir!

İnsandan korkulduğunu açığa vuran duygular

İnsanlara hayır demekte zorluk çekiyor muyum?

Beni geliştirmesi için eşime ihtiyaç duyuyorum muyum?

Başkalarının ne düşündüğüne dayanarak verdiğim kararlar hakkında yargıda bulunuyor muyum?

Hata yapmaktan ve başka insanların gözünde kötü görünmekten korkuyor muyum?

Kolayca mahcup oluyor muyum?

Yalan söylüyor muyum? (Utancımızı ve yetersizliklerimizi örtmek için yalan söyleriz)

Kıskanç mıyım?

İnsanlar beni öfkeliyor mu?

İnsanlardan kaçıyor muyum?

Başkalarıyla karşılaştığımda kendimi “başarılı” sayıyor muyum?

“İnsandan korkmayı” veya “putları” açığa çıkaran hisler

İnsanlara sorunlarını çözmek için yardım etmeye mecbur hissediyor muyum?

Bütün enerjimi başkalarına odaklıyor muyum?

Başkalarına vermekten ve onların vermesini beklemekten yoruluyor muyum?

Sürekli suçluyor muyum?

Takdir edilmediğimi hissediyor muyum?

Reddedilmiş hissediyor muyum?

İnsanların benden hoşlanıp hoşlanmadığından kaygılanıyor muyum?

Kendimden utanıyor muyum?

Tehdit etme, rüşvet verme veya yalvarma ihtiyacı hissediyor muyum?

İnsanları memnun edeceğini düşündüğüm şeyleri söyleme, yapma veya yaptırmaya çalışma ihtiyacı duyuyor muyum veya ihtiyacım olanı bana vermelerine ihtiyaç duyuyor muyum?

Başkalarının beni incitmeye devam etmesine, hiçbir karşılık vermeden, izin vermem gerektiğini hissediyor muyum?

Aşırı sorumlu veya sorumsuz davranmam gerektiğini hissediyor muyum?

Öfke hissediyor muyum? ♦

(Özet. Ken Wiest, Chuck Faroe; çev. Alev Balcı)

Etkili Danışmanlığın Teolojik Ana Çizgileri

Jeffrey H. Boyd

Jeffrey H. Boyd, Yale Tıp Fakültesi'ne bağlı Waterbury Sağlık Merkezi'nin Psikiyatri ve Etik Bölümü'nün başkanı olup psikoloji ve ruhsal danışmanlık konularını Kutsal Kitap ve teoloji açısından irdeleyen birçok makale yazmıştır.

Boyd, etkili danışmanlığın teolojik ana çizgilerini şöyle sıralar:

1. Tanrı-insan ilişkisi göz önünde tutulmadıkça, insanları anlamak mümkün değildir.
2. Bu ilişki (yani Tanrı-insan ilişkisi) suiistimal üzerinde kurulmuştur; suiistimale maruz kalan, güçlü Olan'dır.
3. İlişkideki suiistimal (yani günah) yalnızca Mesih'in kurban edilmesiyle yenilebilir.
4. İnsan yüreğinin yalnızca iki duruşu vardır: Ya Tanrı'ya yönelmiştir veya Tanrı'ya sırt çevirmiştir. Kutsal Kitap'ta bu duruşlar, kutsallaşma ve putperestlik olarak adlandırılır.
5. Kutsallaşma süreci sayesinde imanlılar, günden güne değişirler.

Jeffrey H. Boyd, “An Insider's Effort to Blow Up Psychiatry,” *TJ* (Fall 1996, vol. 17 NS, no. 2), s. 228.

İnsanlar Büyük, Tanrı Küçükken

Ed Welch

Greg Albert'tan bir İnceleme¹

Ed Welch, kitabına nispeten zararsız olan bir başlık koymuş: *İnsanlar Büyük, Tanrı Küçükken*. Ancak kitabın sayfalarında merhamet duygusundan başka her şeyi bulabilirsiniz. Welch'in kitabında, herhalde herkeste şu veya bu şekilde ortak olan bir günah irdelenir: İnsandan korkma. Bu konu seküler psikolojide bile popüler bir konu olmuştur, sadece adı farklıdır; yetişkinseniz ortak bağımlılık, ergenlik dönemindeyseniz akran baskısı denir. Ancak Welch'e göre sorun, psikolojinin en temel sorunlarından biri değildir. Sorun Tanrı'ya karşı günah ve başkaldırı sorunudur. Bu kitabı başka birinin yararına okumayı umarak almayın. Welch insandan korkmanın, başkaları tarafından istenme, kabul edilme ve ihtiyaç duyulma arzusunun hepimizin ortak sorunu olduğu konusundaki ısrarından hiç ödün vermiyor. İlk beş bölümde Welch insandan korkmayı, kendini açığa çıkarma şekillerini irdeleyerek tanımlıyor: Teşhir edilme veya aşağılanma korkusuyla, reddedilme veya alay edilme korkusuyla ya da fiziksel saldırı veya baskı korkusuyla. Şu veya bu şekilde her insan bu korkuyla mücadele ediyor. Welch şu satırları yazdığında (sf.29) konu oldukça esprili biçimde iyice açıklanır: “Tek başımıza arabayla işe giderken bangır bangır çalan radyo gibi bütün yüreğimizle şarkı söyleyebiliriz. Ancak biri bizi görececek olursa utanır, mahcup oluruz. Bizi görenin, tamamen tanımadığımız, bir daha asla görmeyeceğimiz biri olması hiç fark etmez. O kişi yine de bizi görmüştür ve bize kısa bir an için teşhir edilmenin o derin korkusunu hatırlatmıştır.” Doğru değil mi? Şu veya bu şekilde hepimiz insanları putlaştırma yapma eğilimiyle lekelenmişiz.

Welch'in savının temel tezi şudur: “Diğer insanlar söz konusu olduğunda, bizim sorunumuz (Tanrı'nın yüceliği için) onları *sevmemizden* çok, (kendimiz için) onlara *ihtiyaç duymamızdır*. Tanrı'nın bizim için belirlediği görev, onlara *daha az* ihtiyaç duyup *daha çok* sevgi göstermemizdir” (s. 19). Başka insanlardan, hatta belirli bir kişiden sevgi ve kabul görmeye duyulan ihtiyacının bu makaleyi okuyan hiç kimseye yabancı olmadığına eminim. Kabul görmemeye başladığımızda öfkeleniriz veya moralimiz bozulur. Böyle bir duyguyu o kişiye karşı duyulan bir “sevgi”, onlarla birlikte olma veya onlarla arkadaş olma isteği olarak adlandırmak çok kolaydır. Ancak asıl sorun bu tür duyguların hiçbir şekilde başkalarının iyiliği göz önüne alınarak oluşmamasıdır; mutlaka kendimi iyi hissetmeye yönelik arzusunun çevresinde toplanmıştır. Şu kişi beni kabul ederse, şu kişi benim iyi sayılabilecek biri olduğumu düşünürse, şu kişiyle özdeşleşebilirim kendimi iyi hissedeceğim. Ancak beni reddederlerse veya hak ettiğimi düşündüğüm ilgiyi göstermezlerse, başından beri tahmin ettiğim gibi işe yaramazın teki olduğum kanıtlanmış olacak! Bu noktada yaşamlarımız ve düşüncelerimiz o kişinin kabulünü kazanmaya odaklanmaya başlar ve bu kişi sonunda Welch'in “insan putu” dediği şey haline gelir. Bu tür günah neye sebep olur? Kendimizi iyi hissetmek için başkalarının sevgisine ve kabulüne ihtiyaç duyma noktasına geldiğimizde, o insanlar bize aşırı derecede tesir etmeye başlar. Sonuç olarak diyor Welch, kendimizi “başkaları tarafından denetlenen bir tutsaklık içinde buluruz ve boş hissederiz. (Bizim) İhtiyacımız olduğunu (bizim) düşündüğümüz şeyi (bize) verebileceğine (bizim) inandığımız her kim ve her neyse, onlar tarafından (biz) idare ediliriz. Şu tespit gerçektir: İhtiyacınız olan kişi veya şey size hakim olur” (s. 13-14).

Bu günahın çaresi pek çok başka günahıyla aynıdır: Biz küçülürken O büyümelidir. İnsanlar, daha doğrusu insanlara olan ihtiyacımız küçülmeli ve Tanrı düşüncelerinizde büyümelidir. İki bölüm boyunca Welch, Rab'den korkmanın ve O'na saygıyla karışık bir hayranlık duymanın, aynı zamanda yüreğimizin

en derinlerine diktiği kutsal bakışların insanların insan bakışlarından sonsuzlarca daha derin ve önemli olduğunu fark etmenin ne demek olduğunu öğretir. Tanrı'nın günahımız için bizi cezalandırması, herhangi birinin bizi reddetmesinden sonsuzlarca daha ürkütücüdür. "İnsanın bakışı bize korkutucu geliyorsa, Tanrı'nın bakışının bundan kat kat etkili olduğu çok daha kesindir. İnsanlar tarafından teşhir edildiğimiz hissine kapılıyorsak, Tanrı'nın önünde mahvolmuş olduğumuzu göreceğiz" (s. 33). O halde bunun çaresi Rab'bin korkusunda büyüme. Işık karanlığı kapladıkça ve kutsallık günahın yerini aldıkça sağlıklı bir Tanrı korkusu, gücümüzü kıran insan korkusunu eritecektir.

Peki, kabul edilme ve sevilme ihtiyacımıza ne olacak? Kutsal Kitap'ta bu konuyla ilgili bir şey denmiyor mu? Bazıları başkalarına olan ihtiyacın, Tanrı'nın benzeyişinde yaratılmış kişiler olarak O'nun bize verdiği kimliğin bir parçası olduğunu öne sürmektedir. Zaten Tanrı da insanın yalnız olmasının iyi olmadığını kabul etti, o nedenle ona bir yardımcı yarattı. Eğer bu doğruysa o zaman başka insanlara ve şefkate ihtiyaç duymanın yaratılışımızdan ilahi olarak belirlenmiş olduğu da doğru değil midir? Welch burada kesin bir ayırım yapıyor. Psikolojik ihtiyaçlarımız ki bunlar kendimizi iyi hissetmek için başkalarına duyduğumuz ihtiyaçtır, yaratılışımızdan değil, aksine düşüşümüzden kaynaklanır. "Günaha düşüşten sonra insanlar hâlâ Tanrı'nın benzeyişinde olmaya devam ettiler ama Adem'in itaatsizliği Tanrı'nın benzeyişini yansıtmaya yeteneğimizde temel değişiklikler yarattı. İnsan yüreği Tanrı'ya değil, benliğe yöneldi. Bahçedeki insan, İsa geri dönene dek sürecek bir *mantrayı** tekrarlamaya başladı. Adem "*İstiyorum!*" dedi. Psikolojik ihtiyaçların doğası, özünde bencildir, günahın bir sonucudur; dolayısıyla bu ihtiyaçların tatminini aramak günahı beslemektir. "Kendine hizmet eden ihtiyaçlar karşılanmak için değil, yok edilmek için vardır" (s. 162). O halde insanlara sağlıklı bir şekilde ihtiyaç duymak nasıl olur? Başka insanlara ihtiyaç duymak günahsa, Tanrı bizi neden kadın ve erkek olarak yarattı? Bunun cevabı esasen sebepte bulunur: Kendimize odaklı olduğu sürece başka insanlara olan ihtiyacımız günahtır. Başkalarına olan ihtiyacım kendimi iyi hissetme arzuma dayanıyorsa, ihtiyacım günahta köklenmiştir. Her ilişkinin sırf Tanrı'nın benzeyişini daha görünür kılmak için var olduğunu kabul edersek, başka insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabiliriz. İşte bu yüzden Tanrı Hıristiyanlar'ı kiliselerde bir araya getirir; işte bu yüzden onları kadın ve erkek olarak yaratmıştır. Psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak ve bir süreliğine kendilerini iyi hissetmek için birbirlerini putlaştırmaları amacıyla değil! İnsanlar birbirlerine olan sevgileriyle Tanrı'yı yüceltsinler diye yaratılmışlardır. Yalnız olamayacağımız bağlamında diğer insanlara ihtiyacımız olduğu muhakkaktır, ancak niyet başkadır. Niyet artık kendi bencil arzularımızın tatmini değil, Tanrı halkının doğasında açığa çıkan Tanrı'nın görkemidir.

Bu kitap, topluluğuyla sıkça derin sohbetler yapmaya istekli önderler için faydalı olacaktır. Bizimki gibi benlikçiliğe (egotizm) ve özseverliğe (narsisizm) bu kadar çok batmış bir dünyada Welch'in kitabı hiç şüphesiz pek çok insanın yüreğini oldukça tatsız biçimde hoplatacaktır. İnsandan korkma kiliselerimizde yayılmış durumdadır ki bu pek şaşırtıcı değildir, çünkü insandan korkma insanlar arasında yayılmış durumdadır. Hıristiyanlar olarak Tanrı'nın gözünde kurtulmuş ve aklanmış kişileriz. Yine de düşüş hepimizin yüzünü tahmin bile edebileceğimizden çok daha fazla kızartmıştır. Buna rağmen ne kadar yozlaşmış olduğumuzu ve günahtan bozulmuş renklerimiz tanıyabilmek, ona karşı verdiğimiz savaşta paha biçilmez bir silahtır. Hem önderler hem de kilise üyeleri için Welch'in kitabı, yok edilmesi gereken veya bu, sonsuzluğun bu yakasında gerçekleşemeyeceğinden dolayı en azından fark edilip karşı konulması şart olan bir günahın köklerini açığa çıkarmak ve izlerini sürmek için bir yol haritası sağlayacaktır. ♦

(çev. Alev Balcı)

***"Bir şeyi yapma hakkına sahip olmakla onu yapmakta haklı olmak,
birbirinden tamamen farklıdır."***

– G. K. Chesterton

* Hinduizm ve Budizm'de tapınma sırasında tekrarlanan, ruhsal bir güç içerdiğine inanılan bir hece veya sözcük.

NOTLAR

Ölüm Cezası Üzerine

¹Walter C. Kaiser Jr., *Toward Old Testament Ethics* (Grand Rapids, Mich: Academie Books; 1983), s. 298.

²Derek Malcolm ve Turgay Üçal, *Ahlâk: Kutsal Kitap'a Göre Etik* (İstanbul: Babylon; 2003), s. 107-108.

³a.g.e., s. 111-113.

⁴*Katolik Kilisesi Din ve Ahlâk İlkeleri*; Çev. Dominik Pamir (İstanbul: Yayıncılık Matbaası; 2000), s. 521; vurgu eklenmiştir.

⁵David K. Clark ve Robert V. Rakestraw, *Readings In Christian Ethics*, 2. Cilt (Baker Books; 1996), s. 451-486.

⁶Robertson McQuilkin, *Biblical Ethics* (Carol Stream, Il: Tyndale; 1989), s. 365.

⁷Yusuf Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, 2. Cilt; (İstanbul: Gözlem; 2001), s. 448.

⁸McQuilkin, a.g.e., s. 365-366.

Bir Türk Teolojisine Doğru

¹ Bu düşünceye pratik bir örnek verebilmek için (ileride yayınlanacak) EK 2'de kısa bir vaaz çalışması sunulmuştur.

Alopen: Çin'e Giden İlk Misyoner

² *Biographical Dictionary of Christian Missions*, Ed. Gerald H. Anderson (Grand Rapids, Mich: William B. Eerdmans; 1999), s. 14-15.

İnsanlar Büyük, Tanrı Küçükken

¹ <http://www.9marks.org/CC/article/0,,PTID314526%7CCHID598026%7CCIID1562452.00.html>

Ed Welch, *When People Are Big and God Is Small* (Phillipsburg, NJ; P&R; 1997)